

INTERPRES

Iustrum 2000

Voorwoord

"Lustrum 2000" staat er stoer op de voorkant van deze extra uitgave van de Interpres en ongetwijfeld vraagt u zich vertwijfeld af, welk lustrum we nu weer in dit toch al zo zenuwachtige jaar vieren. Het Alkmaarse Murmelliusgymnasium (sinds enige jaren schrijven we dit aan elkaar) zoals wij het kennen, bestaat in het jaar 2004 honderd jaar. Een uitgelezen gelegenheid voor ons om reeds in 1999 stil te staan bij haar hoge leeftijd en honderden -nee, duizenden - betrokkenen uit te nodigen voor een groot feest. Echter, een grote brand verwoestte in april 1999 het hart van de school, de aula. We vonden het niet gepast en ook niet leuk in dit gehavende gebouw een feest te vieren. De school is ons immers dierbaar. Dus hebben we gewacht op het 96-jarig bestaan, geen lustrum, maar toch wel een indrukwekkende leeftijd. De aula is weliswaar nog niet herbouwd, maar de nieuwbouw erachter is klaar en de aula volgt spoedig.

Ook Ad Veras Amicitias beleeft geen lustrum, want deze bloeiende oud-leerlingenvereniging werd in 1976 opgericht. Onderlinge contacten blijken waardevol en de vereniging groeit nog steeds. Jaarlijks zijn er bijeenkomsten, met elke vijf, tien of (ja, u rekent al mee) negen jaar een grootse lustrumviering.

De Interpres heeft daarentegen wel een lustrumjaar: het eerste nummer verscheen op 15 september 1945. Het is beslist aan te raden het hoofdstuk *Interpres, Vertolker van een veranderend gymnasiumleven* in het in 1979 verschenen boek "Gymnasium flos Alcmariae" te lezen. Frits David Zeiler beschrijft hierin hoe de Interpres (de "Tolk" van het gymnasium) niet slechts een schoolkrantje bleek te zijn, maar de vertolker van een veranderend gymnasiumleven in een veranderende maatschappij. Trouwens, het hele boek "Gymnasium flos Alcmariae" is de moeite waard.

In de Interpres die u nu in handen heeft, zit geen chronologische logica of logische chronologie. Naast artikelen die speciaal voor deze uitgave geschreven zijn, vindt u enkele hoogtepunten uit verschillende jaargangen, aangevuld met foto's. Vanaf begin jaren negentig gingen de leerlingen zich waarschijnlijk meer bezighouden met SMS en e-mail, want we konden in de meest recente Interpressen geen artikelen of poëtische mijmeringen vinden die wij met u hadden willen delen.

Terug naar het lustrum: het maakt toch niet uit wanneer we dit vieren, als we het maar vieren. En dat doen we vandaag, 30 september 2000. Een heel fijne dag gewenst.

Nan Duinmaijer- Zeiler en Joske Zwolsman-Reeser

EEN ZONDERLING IN HET POLDERGRAS

kijk, hier aan mijn linkeroor
heb ik een bel
aan mijn rechteroor
een fluit, en beide
nog in goede staat.
in het geheel genomen
ben ik er dus
nog niet zo slecht aan toe
laat mij maar met rust;
mijn orkestje speelt fijn verder.
karel meijers

**Uit: de Mededelingen ; een gedicht van de hand van de heer J.G. van Rossum
du Chattel, vertaler van de Sappho-monografie van Marion
Giebel (Uitg. Kwadraat, 1993).**

ATTHIS

DENKEND AAN SAPPHO

Wrang als alsem, zoet als de geur van rozen
was, Sappho, van jou het verlangen naar mij.

Toen jouw blik de mijne ving in de spiegel
waar 'k mij tooide de Chariten ter ere
zei die dat ik een bloem - was op een bergwei
geurt ze als de hyacint die Cleïs en ik eens
vonden toen we lachend gingen en kransen
vlochten voor Demeter en die we spaarden
om haar purperen stralen, maar 's avonds lag die
daar terneer, vertrapt door de onverschillige
voetstap van krijgers.

Opnieuw stortte zich Eros, teugelloos, de
daemon op jou, toen je mij zag, een meisje
was ik nog maar zonder enige gratie.

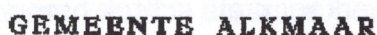
Sidderen deed hij jou, zoals een stormvlaag
bij de bron het riet doet sidderen en buigt tot
op de grond - maar knakken laat het zich niet, het
ritselt weer goud in liet zonlicht, 's morgens als
luw de wind aanwaait uit zee en we offers
gaan brengen op het altaar van Adonis,
steeds bewegend door Aphrodite, jouw godin en
altijd de mijne!

Hoe teer was jouw werven toen aan de branding
van de wijnrode zee wij naar Arignota verlangden
- ver in het Lydische Sardes - die, zo fluisterde
jij me in het oor, mij onsterfelijke schoonheid
toedacht. Hoe zacht was haar huid bij het dansen,
hoe glansden haar ogen!

Bitter denk je aan mij, scheld me verraadster,
Op je eenzame bed starend naar het dalen
van de Pleïaden - als ik, in Andromeda's huis,
waar ik ween, omgeven door rozen, om jou
èn om mij en het lot dat goden bedwingt en mensen,
Dát zond me hierheen!

Als ik in jouw huis was gebleven, Sappho,
nooit meer zou ik mij kunnen buigen voor wie
't lot, mijn dierbare ouders en de heilige
wetten mij bestemden - op Ares zal hij
zeker lijken. Zijn bed zal ik delen, hem
in mij ontvangen als hij terugkeert van
krijgstocht, jacht of een gastmaal. Zonen zal ik hem
schenken. Zijn haard hoed ik- zoals 't past aan een
vrouw van mijn afkomst.

Met geheven hoofd zal ik gaan door het trotse
Milete, de Muzen indachtig èn jouw
woorden. Maar 's nachts zal ik snikken, denkend,
als ik alleen ben, aan de vriendinnen en aan jou,
Sappho, en jouw handen die mij eens streelden
tot een bloem, die ontluikt en geurt een dag lang
eer zij 's avonds door een krijger geknakt wordt,
dan sterft in 't donker...

SCHOLIAAR

No. van het

1264

AN M.

C. F. Ziehl

No.

Бердан (М.Н.)

De ondergeteekende brengt te Uwer kennis, dat op het kohier voor het schooljaar, aan-
vullende 1 September 193 / en eindigende 31 Augustus 1932, te Uwer raede een raading
voorkomt, groot F 160 =

wegens schoolgeld van / leerlingen/ voor onderwijs aan het Gymnasium, waarvan de
voltoeyning moet geschieden overeenkomstig de bepalingen der volgende verordening
[Zie achterzijde van het billett].

Die Empfänger der gemeinde Alkmaar.

Uitgereikt te Alkmaar 19 NOV. 1931

L. VAN DER VEGT.

[illegible]

De betaling behoort te geschieden ten kantore van den Ontvanger, gewestigd Broedersfrank 11 (ingang Diggelhorsteeg), geopend dagelijks met uitzondering van Zondag, Vrijdag, algemeene erkerende Christelijke feestdagen en Nieuwjaarsdag.

Kantooruren: van 9 uur 's ocht. tot 1 uur 's nam., doch 's Zaterdags tot 11½ uur 's voorm.
 Bij voldoening door middel van den postcheque en girodienst, rekening no. 25163, gelieve li
 te vermelden „Gymnasium“, dienstjaar en nummer van het loofder.

Oma vroeg altijd "hoe schrijf je helicoptère ?" Daarom ging ik naar het Murmellius.

"Zet de volgende tekst om in goed Nederlands" dat was de kern bij Frans, Duits, Engels, Grieks en Latijn. Bij Natuurkunde, Scheikunde, Wiskunde was het sommen maken. Alleen bij Biologie, Geschiedenis en Aardrijkskunde was het leren. Bij Nederlands waren de opdrachten vaag, behalve voor het opstel en de samenvatting. Het had niets met mijn leven uit te staan. Dat zou ook vreemd zijn. Enige notie van wat ik met mijn leven wilde, ontbrak me. Proefvertalingen.

sommen en ander schoolwerk waren puzzels. Ik loste ze op terwille van de oplossing. Ik volgde een puzzelopleiding. Met het diploma was weer een nieuw bestaan als student te beginnen.

Tegen deze achtergrond kreeg Roel Wegener meer dan normale kleur. Hij wilde per se arts worden. Zijn probleem was dat de exacte vakken hem veel hoofdbrekens bezorgden. Maar voor zijn doel had hij alles over. Onvoldoendes, keihard werken, niets schrok hem af. Daar had ik dus grote bewondering voor. Roel hield van dollen. Op een lome namiddag kringelde er opeens een rookwolk door het gat van de lege inktpothouder van zijn tafeltje. Plooi, onze wiskundeleraar, schreef iets op het bord. Juist toen er ook een vlam uit het gat schoot, draaide hij zich om. "Roel, maak alsjeblieft direct dat vuur uit". Roet blies en graaide driftig in zijn kastje terwijl Plooi verder schreef. Toen hij zich weer omdraaide was alles achter de rug.

Boudewijn van Lienen, Murmelliaan van 1957 tot 1964.

Docentenkamer 1951

Bein Poppinga († 1997)

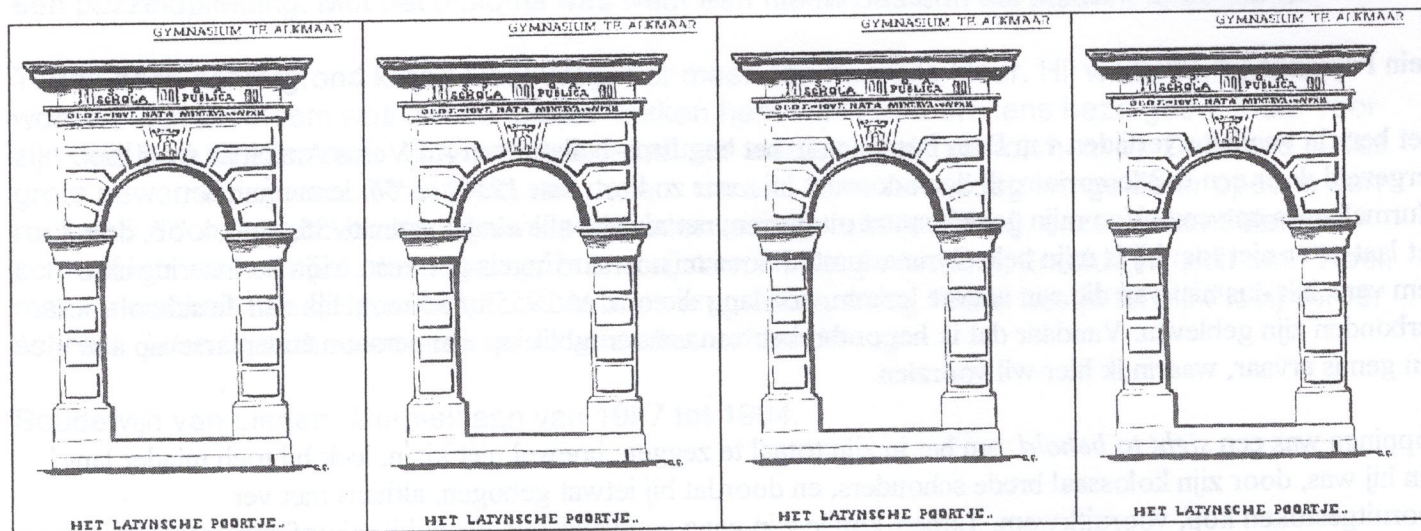
Het bericht van het overlijden van Bein Poppinga in het augustus-bulletin van Ad Veras Amicitias werd niet vergezeld door een In Memoriam, ik denk doordat hij maar zo kort, van 1950 tot '56, leraar aan het Mummellius is geweest. Van mijn gezichtspunt uit gezien, net als van alle eindexaminati '55, en ook '56, doet het laatste er niet toe: hij is mijn hele Gymnasiumtijd door mijn leraar Engels geweest. Mijn herinnering aan hem verschilt dus niet van die aan andere leraren, hoe lang die ook ná 1955 of '56 mogelijk aan de school verbonden zijn gebleven. Vandaar dat ik het ontbreken van een terugblik op zijn persoon en leraarschap als een gemis ervaar, waarin ik hier wil voorzien.

Poppinga was een *sight to behold*, om het in zijn totaal te zeggen: hoewel niet klein, leek hij toch minder lang dan hij was, door zijn kolossaal brede schouders, en doordat hij ietwat gebogen, althans met ver vooruitgestoken kop, vooruitkwam. 'Lopen' kon je zijn gang nauwelijks noemen: hij schoof zijn voeten met een soort schaatsbeweging slingerend voort, opmerkelijk soepel en vlug, tussen duim en wijsvinger een dunne tas bij een hoek heen en weer zwaaiende. Zo stootte hij door de gang op ons af als we in de deur van de klas op hem stonden te wachten. Alles aan hem wees op kracht, van zijn voeten, in brede schoenen met dikke zolen, tot aan zijn grote kop met vooruitgestoken brede onderkaak, borstelsnor, korte, rechte neus, dik- en donkergerande bril en prominente wenkbrauwwallen. Het verbaasde ons niets dat hij bokste, een sport waarover hij gedreven vertelde. Dit alleen al gaf hem een aparte plek onder de leraren. Dat deden ook zijn jasjes, eerder jekkers, die ruim om hem heen hingen, sommige met een ruit of zelfs kleurig geblokt. Hij was dan ook, in weerwil van zijn wat grimmige voorkomen, een in de regel goedgehumeurde en zelfs vrolijke man, die zijn tanden bloot kon lachen, met daartussen geklemd zijn zwart doorgerookte *briar*. Hij had wel lol in ons, en wij, zeker diegenen onder ons die oog hadden voor het radicale in hem, waren zeer op hem gesteld. Een bijna kinderlijk plezier had hij toen hij een Engelse vriendin of collega meebracht en ons opdroeg een stuk Grieks luidop voor te lezen, zodat zij kon horen hoe wij dat hier uitspraken. Ze wist niet wat ze hoorde; wij van onze kant ook niet toen zij háár versie gaf. Dat neemt niet weg dat hij ook serieus was, zoals bleek toen hij ons op fietsreis naar Londen behoedzaam door het linksrijdende Engelse verkeer loodste, daar zó in opgaand dat hij bij terugkeer in Oostende prompt het linker fietspad koos.

Hij gaf goed en gewetensvol les, en dat wil bij het toenmalige gymnasiale leerplan voor de moderne vreemde talen zeggen dat hij ons goed leerde schriftelijk van het Engels in het Nederlands te vertalen. Maar het was duidelijk dat hij niet tevreden was met de hem opgedrongen beperkte didactiek, en dat hij ons liever had geleerd Engels te spréken, wat, *mind you!*, op de door velen van zijn collega's geminachte HBS wél gebeurde, en daar zelfs tot de exameneisen behoorde. Hij probeerde een deel van zijn pond te halen door ons op gezette tijden Engels idioom bij te brengen, met een fantastische uitspraak, die nóg in mijn hoofd klinkt. Ik denk dat zijn onvrede met de passieve onderwijsdoelen hem tenslotte heeft doen overstappen naar een Europese School, die in Brussel, waar actieve taalbeheersing juist voorop stond. Ik heb later nog wel oudleerlingen van hem ontmoet uit zijn 'Europese' tijd, die met hetzelfde ontzag en dezelfde genegenheid over hem spraken als hij bij ons in Alkmaar had gewekt.

Ik hoop dat hij een mooi leven heeft gehad.

Overveen, augustus 1998, Douwe Tj. Sieswerda (eindexamen 1955)

DE "POORT"

*Ik ben de poort die leidt van jeugd naar leven,
Van stille vrede, tot verstilde strijd;
De drempel, waar de menschen toeven even,
Tusschen het dor ontvangen en het geven,
Tusschen de droomen en de werkelijkheid.*

*Ik ben de poort, die leidt van kleine taken
Tot voor den menschedom menig groote plicht-
De grenze ben ik tusschen klare sprake
En vage klanken, die de keelen slaken-
Tusschen het masker en het aangezicht.*

*Ik ben de poort, die leidt van zachte eischen
Tot edelmoedig - hooge offering -
De sperring ben ik van het juichend prijzen,
En van het stille lachen van den wijze,
Die groote vreugde vindt in 't kleine ding.*

*Ik ben de poort, die leidt van licht verleden,
Tot aan den toekomst duisterende gloed-
De scheiding tusschen kind, dat heeft gemeden
Mijne geleide, in zijn overmoed,
En tusschen mensch, die diepst haar heeft aanbeden
Als onvergankelijk - schoon en eeuwig - goed.*

WILLY DU SAAR

1940-1946

Het kan wel niet anders, of diegenen, die in de jaren 1940-1946 hun gymnasiumtijd beleefden, bewaren een wonderlijk geheel van herinneringen aan deze tijd. De dagelijkse schoolgebeurtenissen onderscheidden zich ongetwijfeld niet van die op de huidige dag, maar nu, bij het terugzien naar die jaren, valt er een bijzonder licht overheen. Het onwezenlijk licht van een stralende dag, waarop men een onheil verneemt.

Voor't eerste-klassertje echter bestaat in 1940 alleen de stralende dag. Na het toelatingsexamen in de Tesselschadeschool, betreedt het in September een splinternieuw Gymnasium en het begint met enthousiasme aan 't even nieuwe spel met onbekende vakken en boeken, met nieuwe vrienden en ieder uur een andere leraar.

Vóór dit alles hem vertrouwd geworden is, zijn de spelregels al gewijzigd, maar hij beseft het pas, als hij het afscheid meemaakt van de Joodse leraren.

Voortdurend grijpen nadien de gebeurtenissen in, totdat het schoolleven op een vreemd, te ècht spel gaat lijken, wanneer we les krijgen in een klas, die ten gevolge van onderduik en 't wegvallen van de treinverbindingen nog maar uit vier, vijf leerlingen bestaat; de banken zijn rond de kachel geschoven in hetzelfde lokaal, waarin ik als zevenjarige de tafels van vermenigvuldiging maakte. In die klas ook leren wij in September 1944, in de dagen rondom Dolle Dinsdag, van de Engelse leraar de woorden "Would you mind speaking slowly" -aanhef van het gesprek, dat we straks met de bevrijders zouden voeren. Maar dat gesprek wordt nog een half jaar uitgesteld. Gedurende dit halfjaar verdwijnt de school achter de zorgen, die de oorlogswinter met zich meebrengt. Tòch blijven er leerlingen die, alleen in hun onderduik of samen bij elkaar aan huis komend, voor zichzelf het spel blijven spelen van meetkunde en algebra, van geschiedenis en aardrijkskunde en bovenal dat van vertaling. Niet uit braafheid, maar louter en alleen omdat het enthousiasme van een eerste-klassertje hem niet gauw verlaat.

Als wij na de bevrijding ons eigen Gym weer binnengaan en we gewoon in een klas weer les krijgen, proefstukjes maken en overhoord worden, houden we ons niet lang bezig met overpeinzingen over 't diepgaand verschil tussen de eerste keer, dat we het gebouw betraden en deze tweede maal. Er is veel te doen, niet in 't minst voor Autoi Esmen, dat snel weer is opgebloeid. Tegen Kerstmis schrijven we, onverdroten lettergrepen tellend, een "Klassieke revue" waarin Odysseus en Aeneas een reeks mythologische taferelen aanschouwen, aan hen misschien minder vertrouwd dan aan ons, nu Vle -klassers.

Een laatste hoogtepunt vormt dan, enkele maanden voor het eindexamen, de opvoering van Reinaert de Vos: Reinaert, die de samenleving verstoort, die een lange neus trekt bij de afspraken van Koning en onderdanen, een trouweloze speler - maar een figuur niettemin, die ondanks deze negatieve zijden de eeuwen door een glans heeft opgevangen van het creatieve Spel.

E. KOELMA (1946)

(eerder gepubliceerd in de Interpres t.g.v. het 50-jarige bestaan van de school, november 1954)

Docentenkamer 1939

HERINNERINGEN AAN HET MURMELLIUSGYMNASIUM

Ik loop met mijn zoon van twaalf op de open dag van het Marmellius. Hij moet zijn schoolkeuze bepalen, dus bezoeken we een aantal scholen om uiteindelijk de beslissing te kunnen nemen: "Waar ga ik naartoe?" We bekijken de lokalen, de boeken en de activiteiten die gedaan worden. We belanden uiteindelijk in het handvaardigheid lokaal. Hij kijkt rond en ik dwaal in gedachten weg naar zo ongeveer vijftig jaar geleden...

"Het is mooi weer, een prachtige zonnige voorjaarsdag. We hebben pauze en een deel van de leerlingen ligt lui de binnentuin in het gras. Het lijkt mij een prachtige dag om nu eindelijk eens te doen wat ik, in gedachten, al heel lang wilde doen: het torentje beklimmen, en uitkijken over de stad! Na de handvaardigheidles heb ik gezien dat de deur, die doorgans op slot is, nu op een kier stond. Dus de kans van mijn leven. Met mij vriendin klim ik naar boven op de metalen trap en beland in het torentje. Het was een geweldig vergezicht over Alkmaar. Maar ja, helaas de pauze is bijna om en toch een beetje bang dat de deur in het slot is gevallen, of, erger nog op slot zit, lopen we, wat sneller dan omhoog, de trap af. We lachen, toch wat zenuwachtig, en dan gebeurt het... ik glijd met mijn klomp (dat was toen mode) van de tree en een venijnige pijn schiet door mijn voet en enkel, als die dubbelslaat. Ik hink verder de trap af en gelukkig is de deur nog open.

Met een van pijn vertrokken gezicht ga ik snel in het lokaal op mijn plek zitten. Ik doe alsof er niets aan de hand is, maar de pijn neemt behoorlijk toe. Meneer Vondeling vraagt nog: "Gaat het? Je ziet namelijk erg bleek." Ik verbijt me totdat ik thuis ben en zeg dan nog niets, bang dat ze erachter zullen komen dat ik ergens was, waar ik niet mocht zijn.

De volgende morgen als ik opsta, of althans wil opstaan, kijk ik met schrik naar mijn voet, die zeker twee keer zo dik als normaal is. Ik besluit om mijn daad maar op te biechten. De verwachte reactie blijft uit... niks boos, alleen maar bezorgd. Na een bezoek aan de dokter en het ziekenhuis, kan ik drie weken op krukken lopen om het breukje in het bot te laten genezen.

Toch wel een hoge prijs voor een blik op Alkmaar vanuit het torentje. Maar ik ben er geweest...

"Mam??, Mam!, ik denk dat ik toch maar naar deze school ga! Het lijkt me een gave school!" Mijn zoon en ik lopen samen naar buiten en als hij zich nog een keer omdraait zegt hij: "Mam, mag je trouwens ook in dat torentje?"

Ellis Jonker (Horstman)
1970-1976

Pa Schildpad schilde in het bad
waarin hij net te baden zat
en hij voortdurend kauwgom vrut
hoewel hij heel geen honger had
want kauwgom vindt hij niet je dat
vooral niet in een heel nat bad
wanneer je erg bent afgemat
alleen maar in je vijgeblad
de aardappels

P. Bergsma

Na de succesvolle pogingen van rector Parigger voor het behoud van ons gymnasium schreef ik het volgende vers :

**Wat MURMEL heeft gesticht en BLOKHUIS₁ deed herleven,
Wat HEMELRIJK₂ tot roem en glorie heeft gebracht,
Is hier door PARIGGER₃ in onvermoeibaar streven
Met mannenmoed gered uit Mammoets boze macht.
Treurt niet bij MURMELS graf: hij ging ons niet verloren;
Aanschouwt MURMELLIUS in PARIGGER herboren.**

1 Rector 1904-1913.

2 Rector 1926-1940/1945-1953.

3 Rector 1962-1977.

Ik had dit gedichtje oorspronkelijk in het Latijn willen schrijven, maar dit ging mijn krachten te boven. Alleen de laatste regel kwam gereed:

Restituit nobis et Murmellium ipsa Minerva.

F. Zeiler (examen 1932)

Klas III, 1929 (F. Zeiler, tweede van links, vooraan)

SAEPISSIME AMBULAVIMUS...

Rector Jacob Hemelrijk heeft deze regel uit het Hymnus van Autoi Esmen waargemaakt door een tweeweekse voettocht door Zwitserland te organiseren voor leerlingen van de eindexamenklas 1932 en de twee klassen daaronder. Uiteindelijk gingen er tien meisjes mee en vijf jongens (waaronder ikzelf) onder leiding van het echtpaar Hemelrijk en de docenten Brommer en Mevrouw van Amerongen. Hoogtepunt in de letterlijke zin (2600 meter boven NAP) was een lange voettocht over de Rhône-gletscher, waar ons een subliem uitzicht was beloofd. Die expeditie ging door, maar het uitzicht bleef achterwege, want heel de tocht over de gletscher ging gepaard met een dichte sneeuwbus, die pas ophield toen we aan het slot over de morene klauterden en weer vaste rotsgrond onder de voeten kregen. Mijn klasgenoot Arnout Offers, die door een verkoudheid zich niet aan deze barre tocht had gewaagd en kort na het begin naar de jeugdherberg was teruggegaan, schreef later aan de hand van de ervaringen van de deelnemers het volgende verslag.

Langzaam dan sjokten wij voort, met ijskoude voeten en snuivend, gelijk eens Hannibal trok, van wie zo gaarne wij lezen. Sneeuwgoden streden met ons en pakten ons aan de voeten, Hemelrijks vrouw het eerst, die wegzakkend tot aan de heupen meende te aanschouwen voorwaar, het hemelrijk zich voor haar oop'nend. Haar dan sprong tegemoet de flink uit de kluiten gewassen Jacobus Hemelrijk, in de wandeling Japie geheten. Deze dan redde haar fluks van 't dreigend naderend doodslot, en leeft nog altijd met haar in kindgeluk zich verheugend. Verder dient nog genoemd de man die het wonder verrichtte sneeuw in zijn mond te doen smelten tot lauw het hem door de keel voer, maag en omgeving verwarmend, die node een warme dronk misten. Dit dan is het relaas van de tocht met de vele gevaren. Weent thans allen tezaam en zwijgt in eerbiedige stilte.

Toen dit poëm op een reünie na de reis werd voorgelezen, kregen we pas het gevoel dat we aan de overwintering op Nova Zembla hadden meegedaan.

F. Zeiler.

WEERZIEN.

*Het grote huis is stil en oud geworden,
vreemd en leeg
Ik vind de plaatsen die ik zoek;
maar zo onttakeld en verkoeld,
meedogenloos koud en stil.
En verder dwaal ik door verlaten kamers.
Het is alsof ik huil om een verloren vriend.*

*Vriend, vriend?
zij, die mijn vrienden zouden zijn,
werden bleke portretten, aan de grijze muur.
Ik ben zo bang voor deze mensen,
die mij vanaf de kale wanden
meewarig hangen aan te staren,
als waar ik een gek en zielig kind.
Ik zoek een licht of is het duisternis?
Ik vind het niet.
Ik vind hier niets van al het oude terug,
geen mens of ding waarmee ik voort zal leven
Grijze regenachtige levensochtend.*

Frans B. Verwayen
(Interpres, september-oktober 1962)

Het regent
Uit een grijze lucht
Verschiet in tomeloze val het water,
Waarnaar de droge aarde dorst.
De blijde blauwe regen op het raam,
Is een muziek van hese slagen,
Die het verbaasde landschap overstromen,
Als een klein eenvoudig wonder.

Frans B. Verwayen
(Interpres, september-oktober 1962)

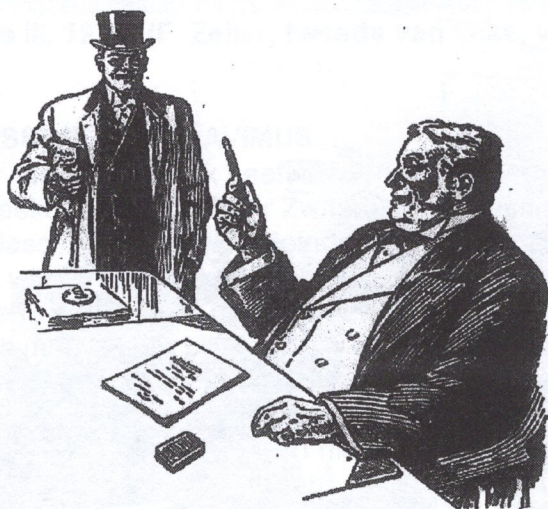

klas IV, 1929

1935

V.l.n.r. De heer J. Roskam, Dr. L. Kakenbeim, de heer J. C. Keyman, Ir. D. A. Witsap Koning, Metrouw H. E. van Amerongen-Dekkers, Dr. J. Hemelrijk, de heer J. A. Elzinga, de heer A. Visser, Dr. J. C. Kamerbeek, de heer W. F. Dorgelo, Dr. P. Brommer, de heer H. J. R. Smith.

GESPREK.

Bezoeker: „Dokter, mijn zoon is sinds hij op het gymnasium is zoo vreeselijk neerslachtig.”

Dokter: „Is hij lid van de gymnasium-vereeniging Autoi Ezmen?”

Bezoeker: „Neen!”

Dokter: „Laat hij dan dadelijk lid worden, dat is het eenigste middel om hem zijn opgewektheid terug te geven!”

waarom ?

ik weet niet wat ik schrijven ga
maar 't vloeit zo uit mijn pen.

ik weet niet of ik overal
of misschien nergens ben.

ik weet niet wat de mensen zijn
of dwergen of wel reuzen.
ik weet niets van een kromme lijn
ik heb geheel geen keuze.

ik weet niet waarom ieder mens
de ander steeds wil doden –
gaf God aan Mozes dan voor niets
de wet, de tien geboden ?

istion (Interpres, oktober 1966)

Klas IIIA, 1958

1934

LES TABLEAUX D'UNE EXPOSITION.

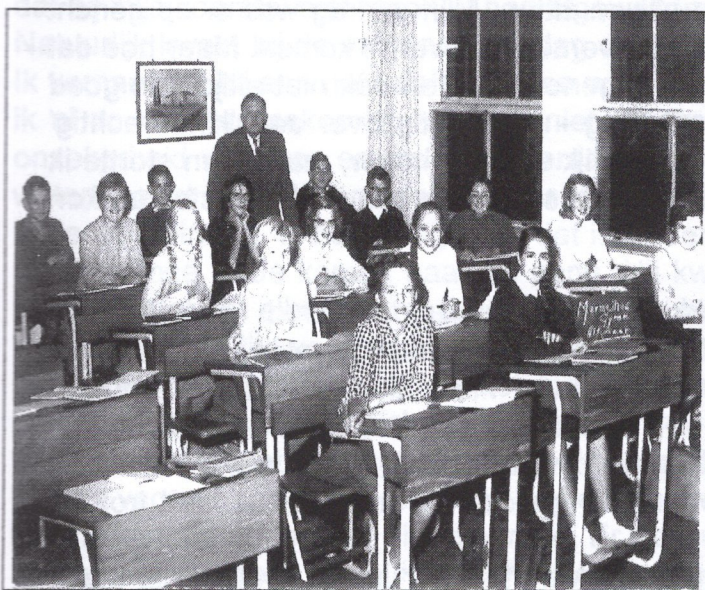
De zon verft gouden cirkels aan de dag,
de nacht worde waaronder zinnen als zeeën met beteren,
druppels van geluid, het zwerk beklotsen,
van gedachten, stollend als ijs.

Dan zouden hieronder eens twee
mensen zitten, in de langzame dichte sneeuw.

Drinkende, hun laatste wijn, die bitter is en kostbaar, als de
laatste druppels van verglijdend leven.

Leven in stilte, stilte waaraan
de schamele dieren van de winter
langzaam maar zeker, zorgvuldig knagen.

Frans B. Verwayen (Interpres, februari 1963)

Klas IB, 1960

Klas IIIB, 1982

Fione Zonneveld: Mijn herinneringen aan het Murmellius Gymnasium (1978-1984) zijn verweven met een gevoel van heimwee. Heimwee naar een tijd waarin ik dacht dat ik het leven naar mijn hand kon zetten. Als ik maar goed mijn best deed, zou ik later alles kunnen doen wat ik leuk vond én sociaal en maatschappelijk succesvol zijn. De beschermende omgeving van het Murmellius hielp mij die illusie instandhouden. Vooral in de periode waarin ik voor het eerst leerde dat het leven grillig, onvoorspelbaar en verdrietig kon zijn.

In september 1981 kwam thuis abrupt een eind aan mijn tot dan toe vrijwel zorgeloze jeugd. Het schooljaar was net begonnen toen mijn moeder kreeg te horen dat zij in het vierde en laatste stadium van lymfeklierkanker - non-Hodgkin lymfoom - verkeerde en dat zij nog maar een half jaar te leven had. Die mededeling was het begin van een serie chemokuren, die behalve de kankercellen ook ons gezin aantastten. Mijn moeder streed een zware strijd en wij - mijn vader, mijn jongere zus en ik - konden haar nauwelijks helpen. Behalve verdriet en boosheid waren er daardoor onderling veel spanningen thuis. Mijn vertrouwde wereld schudde op zijn grondvesten, maar er was nog één houvast: school.

Het Murmellius was voor mij dé plek waar ik alle ellende kon uitbannen, een toevluchtsoord. Daar kon ik doen alsof er niets aan de hand was. De verve waarmee ik dat deed moet de verklaring zijn voor het feit dat de eerste helft van de vierde klas in mijn geheugen staat gegrift. Ik vertelde niemand wat er thuis aan de hand was, omdat ik geen medelijden wilde. Ik wist zelf al niet hoe ik met mijn emoties moest omgaan, laat staan dat ik ze had moeten delen met klasgenoten, die er ook niet mee konden omgaan. Mijn ouders vonden het noodzakelijk dat de leerkrachten op de hoogte waren van de situatie en hadden buiten mijn medeweten rector Groenhart ingelicht. Ik was zeer verontwaardigd toen ik dat hoorde, maar legde me erbij neer toen ik merkte dat mijn medeleerlingen nog steeds van niets wisten.

De klasgenoten waren voor een groot deel nieuw voor mij, omdat de keuze tussen alfa en bèta de vaste klassen uit de voorgaande drie jaren door elkaar had gegooid. Ik vond dat prettig, het voelde als een nieuwe start. Ik hield alle ontwikkelingen en ervaringen in de klas nauwkeurig bij in een dagboek, dat ik onlangs met veel plezier heb herlezen. Uit die gedetailleerde verslagen blijkt niet dat school, in vergelijking met thuis, één groot feest was. Integendeel, zou ik nu zeggen. Elke schooldag leek wel een testdag. Ik vroeg me voortdurend af of ik geen 'stomme' dingen had gezegd of gedaan, die door een bepaald groepje klasgenoten zouden kunnen worden afgekeurd. Naar mijn idee waren de klasgenoten veel zelfverzekerder dan ik. Een begerenswaardige kwaliteit die het verschil bepaalde tussen het zijn van een puber of van een jonge volwassene. Een aantal van hen was ook ouder, omdat zij waren blijven zitten. Mijn gedrag was er op gericht alles wat duidde op zelftwijfel verborgen te houden en zelfverzekerd over te komen. Maar hoe dat dan precies moest..? Die zogenaamd zelfverzekerde klasgenoten waren ook niet altijd een goed voorbeeld, want zij gaven zich -tot mijn grote teleurstelling - regelmatig over aan 'kinderachtig' gedrag. Als ik erop terugkijk, komt het me allemaal behoorlijk stressvol over, maar toen stortte ik me er graag in. De strijd om een plaats in de groep was een strijd waaraan ik tenminste zelf kon deelnemen.

Na twee maanden werd de situatie ingewikkelder, want er ontstond een zekere aantrekkingskracht tussen mij en een jongen uit dat bepaalde groepje klasgenoten. Eigenlijk viel hij me eerst niet zo op. Hij was één van de zittenblijvers en hield zich op de achtergrond, zichtbaar sjacherijngig over het feit dat hij nu in klas vol 'koters' zat. De rest van de klas trok zich niet veel van hem, aan, maar zijn sjacherijnige gedrag werd wel bestraft: tegen zijn zin werd hij met meerderheid van stemmen tot klassevertegenwoordiger gekozen. Vanaf dat moment trok hij mijn aandacht: Jules van Os.

In de proefwerkweek hadden we voor het eerst een gesprek met elkaar in het overblijf. Ik bleek hem wel te mogen en hij mij kennelijk ook, want in de dagen daarna begroette hij me 's ochtends opgewekt bij binnenkomst in de klas. Ik durfde niet te hopen dat hij werkelijk in mij geïnteresseerd

was, ook al merkte ik dat hij tijdens de lessen vaak naar me keek, maar dat kon ook inbeelding zijn. Pas toen ook andere klasgenoten opmerkten dat Jules belangstelling voor mij had, wist ik zeker dat er iets moest zijn.

Ik werd verliefd. Als ik bij Jules in de buurt was, ging mijn hart sneller slaan. Ik probeerde hem zo onopvallend mogelijk te observeren. Het scheikundelokaal met de oplopende vloer was daarvoor met name geschikt. Ik zat ergens hoog achterin, toen ik hem op een ochtend zag binnenkomen in een leren vliegeniersjack met een bontkraag. Dat vond ik hem waanzinnig stoer staan. Ik moet minutenlang vol bewondering, zonder dat hij iets in de gaten had, naar hem hebben gekeken, want ik zie die scène zo weer voor me. Via via probeerde ik zo veel mogelijk over hem te weten te komen, natuurlijk zonder dat dit de aandacht zou trekken. Ik wilde weten waar hij woonde, wanneer hij jarig was, welke muziek hij leuk vond etc. En tijdens de indrukwekkende anti-kruisraketten demonstratie in Amsterdam, waaraan ik samen met een aantal klasgenoten deelnam, keek ik de hele dag naar hem uit, want ik wist dat hij ook één van de 400.000 demonstranten was.

Er gebeurde verder helemaal niets tussen ons. Het bleef bij stiekem naar elkaar kijken en af en toe een kort gesprekje. Ik kreeg de indruk dat Jules werd gekweld door een loyaliteitsprobleem: hoe zouden zijn vrienden reageren als bekend werd dat hij mij leuk vond? Slechts éénmaal gaf hij te kennen maling te hebben aan de mening van zijn groepsgenoten. Dat was de keer dat hij ostentatief zijn tafel naast de mijne schoof tijdens de natuurkundeles. Een ware heldendaad, want zijn vrienden zaten achter ons en de snerende opmerkingen waren niet van de lucht. Ik deed heel erg mijn best om ze te negeren, maar tegelijkertijd durfde ik ook niets tegen Jules te zeggen, die naast mij op zijn nagels zat te bijten en eveneens zweeg. Het werden de langste 50 minuten natuurkunde uit mijn schooltijd met dank aan Steef, Meip en Martijn.

De tafelactie van Jules gaf mij wél de moed hem op een avond, vlak voor de kerstvakantie, thuis te bellen om een afspraak te maken. Ik vond dat er een eind moest komen dat weifelende gedoe tussen ons en stelde me voor dat we samen een goed gesprek zouden hebben, waarin we eerlijk onze gevoelens voor elkaar zouden uiten. Dat bleek een iets te ongeduldige en bovendien te volwassen instelling te zijn, zoals naderhand zou blijken. Van tevoren had ik hardop de mogelijke versies van het telefoongesprek geoefend, maar toen ik hem aan de lijn kreeg, verliep het gesprek veel simpeler dan ik me had voorgesteld. Hij vroeg niet naar mijn bedoelingen en stemde in met een afspraak. Alleen de locatie die hij voorstelde, vond ik niks: het overblijf. Precies de plek waar de groepsloyaliteit boven alles gold. Ik durfde niets te zeggen, want ik was allang blij dat hij mijn voorstel niet resoluut had afgewezen.

Natuurlijk kwam hij de volgende middag op het afgesproken tijdstip niet opdagen in het overblijf. Ik vernam dat hij aan het tafeltennissen was in de aula en twijfelde over wat ik zou doen. Maar nu ik al zo ver was gekomen, wilde ik niet afhaken. Ik had geen zin om de hele kerstvakantie in onzekerheid verkeren en als het inderdaad op niets zou uitlopen, kon ik het beter maar meteen weten, zodat ik me tijdens de vakantie in alle stilte van de klap kon herstellen. Doodnervus ging ik de aula binnen. Ik had het gevoel dat iedereen naar me keek. Ik stapte op Jules af en vroeg of hij even mee wilde komen naar de gang. Hij kwam mee en vroeg me waarover ik wilde praten. Mijn voorstel om elkaar beter te leren kennen, werd door hem afgewezen. Hij had er geen zin in, hij had er geen tijd voor en hij zag het niet zitten. Ik had het gevoel dat de marmeren vloer onder mijn voeten wegzakte, maar ik liet niets blijken. Ik zei zo nonchalant mogelijk: 'Nou, laat dan maar', om daarna in de dichtstbijzijnde w.c. tranen van woede en schaamte te storten. Ik voelde me tot in het diepst van mijn ziel gekrenkt en vernederd.

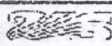
Met dit voorval kwam een eind aan de heerlijke roes waarin ik een paar maanden had kunnen leven. Ik stond het mezelf niet meer toe. Er waren al te veel gevoelens in mijn leven waarmee ik op dat moment geen kant uit kon en de gevoelens van een onbeantwoorde liefde waren nog het makkelijkst te omzeilen. Na een kerstvakantie vol zelfverwijten, werd mijn voornaamste taak op

school het negeren van Jules, in alle opzichten. En elke dag dat me het lukte, beschouwde ik als een overwinning op mezelf. Maar het waren wel wrange overwinningen.

Mijn moeder doorstond het kritieke halfjaar en hoewel de chemokuren doorgingen en het gevaar absoluut nog niet was geweken, werd de rust thuis enigszins hersteld. We wenden een beetje aan leven onder kritieke omstandigheden. Ik had een aantal klasgenoten inmiddels op de hoogte gesteld, maar er écht over praten kon ik niet en zij waren niet in staat daarin verandering te brengen. Mijn schoolprestaties hadden natuurlijk te lijden onder de situatie thuis en mijn paasrapport zag er niet florissant uit. Ik besloot keihard te gaan werken om te voorkomen dat ik zou blijven zitten en daardoor mijn moeder zou teleurstellen. Als zij tegen kanker kon vechten, kon ik toch zeker tegen slechte cijfers vechten? Ik ging uiteindelijk met een taak over naar de vijfde klas. Tegen mijn gevoelens voor Jules hoefde ik toen niet meer vechten. Hij ging van school.

'Goed mijn best doen' bleek na het eindexamen van het Murmellius niet de enige voorwaarde te zijn om te kunnen doen wat ik leuk vond, laat staan om succesvol te zijn. Er kwam veel meer bij kijken en door de vele desillusies lijkt het, vanuit mijn huidige gezichtspunt, alsof ik mijlenver ben verwijderd van mijn jeugdromen. Maar als ik de afgelopen vijftien jaar bekijk vanuit mijn gezichtspunt als vierdeklasser, met het accent op de grote lijnen, dan moet ik tot mijn grote verrassing constateren dat mijn dromen toch werkelijkheid zijn geworden: ik heb politicologie gestudeerd, ik ben journalist geworden, ik reis veel en ik heb geweldige vrienden, waarmee ik over alles écht kan praten. En de mooiste droom die is uitgekomen, is dat mijn moeder het allemaal heeft kunnen meemaken, want - medisch onverklaarbaar maar waar - ze leeft nog steeds!

Vorig jaar zag ik Jules weer, voor het eerst in zeventien jaar. Het was in de pauze van een voorstelling in het Nieuwe de la Mar-theater in Amsterdam. Hij kwam aan de andere kant van de foyer de trap af. Ik zag hem onmiddellijk. Uiterlijk was hij niet veranderd. Hij moest iets gevoeld hebben, want hij keek meteen naar mij. Onze blikken ontmoetten elkaar over de hoofden van de tientallen theaterbezoekers die tussen ons in de foyer vulden. Een magisch moment, maar ik voelde me betrappt alsof ik weer 15 was en draaide snel mijn hoofd om. Ik moest lachen, want ik merkte dat ik ook nog hoopte dat hij naar me toe zou komen. Maar hij kwam niet. En ik ging niet naar hem toe. Misschien is het maar beter sommige vragen van het verleden onbeantwoord te laten. Antwoorden achteraf zouden de hoop, die is genesteld in de vroegere vragen, kunnen laten verdwijnen en daarmee verdwijnen dan ook de herinneringen, die juist door die hoop hun warme gloed hebben gekregen.

EERSTE JAARGANG No. 1.		1 FEBRUARI 1924	
Flos Alcmariae.			
Officieel Orgaan van den Alkmaarschen Gymnasiasten-Bond			
'AUTO'EΣMEN.			
Verschijnt den eersten dag van iedere maand, behalve 1 Aug. en 1 Sept.			
 ABONNEMENT voor Leden, oud-Leden, Donateurs en Begunstigers f 0,50. Overige personen f 1. 			
ADVERTENTIE: Jaarabonnement 4 ct. per regel. Halfjaarlijksch abonnement 6 ct. per regel.			
REDAKTIE:		ADMINISTRATIE:	
JOS. CONIJN Nassaulaan 19.		W. F. ANDRIESEN Stolijnstraat 35.	
SUUS NEIJT Kennemerstraatw. 101.			
RICHARD v. d. NIEUWKUIJK, Egmonderstraat 12.			

Klas VI, 1929

VAN LENNEPS LATINO MACCARONICO (potjeslatijn met gelatiniseerde Italiaanse woorden)

Jacob van Lennep heeft een "vermakelijke (Nederlandse) spraakkunst" en een "vermakelijke Latijnsche spraakkunst" geschreven. Mijn ouders hadden beide boekjes in huis; het eerste is nu in mijn bezit, het tweede is in of na de oorlog zoekgeraakt. Van die vermakelijke Latijnsche spraakkunst herinner ik mij nog wel het een en ander: zo werd bij de behandeling van de syntaxis, waar gezegd wordt dat de uitdrukking "taedet me" de tweede naamval meebrengt, als voorbeeld genoemd: "taedet me syntaxeos". Maar het mooiste was wel het voorwoord, in een mengsel van Nederlands en Latijn geschreven.

De auteur begint daarin te vertellen dat er talloze grammatica's voor het Latijn zijn verschenen, maar dat die allemaal nogal dor zijn, en dat de tegenwoordige tijd vraagt om grammatica's die zijn

... vermaquielicos, jocosos,
Fashionabiliter druccatos et per saecula famosos.
(... vermakelijk, vermakelijk,
Netjes gedrukt en door de eeuwen beroemd.)

Dit boekje nu, zegt hij, wil in die leemte voorzien. Er zullen natuurlijk zuurpruimen zijn, die het te lichtvoetig vinden. Maar:

per illos, noshercle! haecce costelica grammatica non est edita;
per talis faucibus nostra delicatessa non est frita!
(voor hen, bij Hercules! is deze kostelijke grammatica niet uitgegeven;
voor zulke kelen is onze delicatessa niet gebakken!)

En hij besluit met de woorden:

Praefationem istam bene scimus non esse Hoeufftianum carmen;
Id vero helpere non cunnimus: benevolens lector habeat erbarmen.
(Wij weten dat dit voorwoord wel geen Hoeufftiaans gedicht is;
Dit kunnen wij echt niet helpen: welwillende lezer heb erbarmen.)

(Dit laatste is een zinspeling op het legaat Hoeufft, dat jaarlijks een prijs uitlooft voor het beste in het Latijn geschreven gedicht.)

Een Duitse boekenbezitter maakte het zich nog makkelijker. Hij schreef Latijn en de woorden die hij niet wist liet hij in het Duits staan. Zo schreef hij op het schutblad van zijn boeken:

Hic liber ist mein
Nomen meum drum scripsi drein
Qui vult hunc librum stehle
pendebit an der Kehle.
Tunc veniunt die Raben,
die werden tibi oculos ausgraben.

LATINO MACCARONICO.

J. J. C. ten Kate schreef in zijn studentenjaren onder de naam BRAGA de volgende uitval tegen een onbekwaam criticus:

Tu habes nullum
Nat nullum benullum
Nullum benullum de artibus
(Je hebt geen enkel, voorzeker geen enkel benul, geen enkel benul van kunst)

LATINO MACCARONICO.

Vado per hunc boscum
Solus chiamando Zaninam
Ut chiamat vitulum
Vacca smarrita suam.

Teofilo Geronimo Folengo, Italiaans dichter, 1491-1544.

(Ik ga door dit bos alleen Zanina roepend,
zoals een afgedwaalde koe haar kalf roept.)

F. Zeiler (examen 1932)

LIEKZANG OVER ONZE LEEUW (Interpres, juni 1965)

*Al jaren stond een stenen leeuw
Op de binnenplaats tussen de bloemen
Er was geen enkel gymnasium
Dat zich op zo'n leeuw kon beroemen.
Maar op een keer is, diep in de nacht,
Deze leeuw naar het stadhuis gebracht.*

*De leeuw aldaar op Stadhuistrap
Was door een auto stuk gereden.
En onze leeuw verving "tijdelijk" hem;
Maar dat is nu alweer drie jaar geleden!
En net ontvang ik 't bericht, dat heden
Onze leeuw op dezelfde wijze is overleden.*

*O jammert, klaagt!
Zo ongevraagd
Werd ons de leeuw ontnomen!
Dat hij nu zo,
Zó jammerlijk,
Aan zijn einde is gekomen!*

*O Murmellianen!
Gij néemt dit toch niet?
Gaat naar het Stadhuis, en eist dan
Een leeuw! En lijm 'm met Velpon vast
Op zijn voetstuk, zodat hij nooit meer weg kan!*

*Namens het Comité "Wreek de Leeuw",
de diepbedroefde voorzitter,
Frits David Zeiler.*

Herinnering aan een bijzondere leraar.

Voor mij ligt een brief van mevrouw Beekhuis van Till-Jonkhoff, gedateerd 11 mei 1982. Ik had haar geschreven n.a.v. het overlijden van haar man, die een grote invloed op mijn leven heeft gehad. Jammer genoeg heb ik hem maar vier jaar als tekenleraar meegemaakt; in de vijfde en zesde klas werd er geen tekenles meer gegeven. Beekhuis van Till staat me nog levendig voor de geest: een beweeglijke, kwieke man met heldere blauwe ogen. Hij trachtte ons in zijn lessen, buiten het gewone tekenen, aquarelleren en schilderen om, in van alles en nog wat in te wijden op een zeer oorspronkelijke manier van collegegeven. Dat waren eigenlijk zijn mooiste lessen. Velen van ons hingen dan aan zijn lippen. Hij vertelde over Japanse en Chinese schilderkunst (weer eens iets anders dan de Grieks-Romeinse!) en wijdde ons in in de wereld van de binnenhuisarchitectuur. Waarom zou een piano altijd zwart of bruin moeten zijn? Hij had zijn

piano wit laten schilderen! Hij verafschuwde de burgermansinrichting in de meeste Hollandse huizen. Waarom moest alles altijd schuin worden neergezet? Daar verloor je ruimte mee en ruimte in een vertrek was nu juist wat prettig op je inwerkte. Dus niet de eettafel in het midden van de kamer, maar tegen de muur. Ook deur- en raamproblemen kon je oplossen door een andere plaatsing van het meubilair. Enkelen uit mijn klas maakten hun ouders gek door het thuis uit te proberen! Mijn eigen piano heeft jarenlang met een zijkant tegen de muur gestaan vlak naast de deur, zodat ik meer ruimte overhield en de ingang van de kamer werd weggewerkt. Van overbodigheden hield hij niet, dan sprak hij over tierelantijntjes en fiebelekwintjes. Ik herinner me nog hoe hij met zijn lichaam een kroonluchter uitbeelde! Waarschijnlijk heeft hij er mede toe bijgedragen dat ons huis zo ingericht is als het nu is: strak en met veel ruimte, terwijl er toch van alles in staat. Je moet je kunnen bewegen in je huis, was zijn devies. Verder had hij een fijne neus: toen de kwestie van de Emmaüsgangers speelde, was hij de eerste in mijn omgeving die zijn twijfels uitsprak over de toeschrijving van dit schilderij aan Vermeer. Met name de gezichten spraken hem niet aan, te gladjes. Ook op mijn uiterlijk heeft hij invloed uitgeoefend. Ik droeg mijn scheiding in het midden en ik vroeg hem hoe hij dat vond. "Je gezicht wordt er te vierkant van", was het antwoord. En dat is de reden waarom ik nu, na zovele jaren, nog steeds de scheiding opzij draag. Tot slot, ik heb met deze persoonlijk herinneringen eer willen bewijzen aan een markante leraar, die misschien tussen alle classici en docenten van "belangrijke" vakken niet zo opviel.

Grietje Hornstra (1946-1952)

Graag voldoe ik, evenals tien jaar geleden, aan de oproep iets bij te dragen aan de lustrumeditie van die ouwe, trouwe Interpres. Maar anders dan toen houd ik het kort en beheerst.

Ouder en wijzer geworden heb ik het vrije vers verlaten en leg ik mij nog slechts toe op uiterst simpele versjes. En laat ik die nou op mijn achttiende ook al geschreven hebben!

Het bijgevoegde versje komt uit 1980, vermoed ik, en het is me dierbaar. Ik laat hier maar in het midden wie de 'haar' is die mij in die tijd zo gelukkig kon maken. Ze weet het zelf wel.

Tijdens Grieks

Er stroomt een klein riviertje zon

en daarin ligt precies haar pen.

Al sinds dat deze les begon

weet ik, dat ik gelukkig ben.

Dat is, in een notendop, een beeld van mijn tijd op het Marmellius. Moge het generaties lang zo blijven!

H. E. Kuyper eindexamen 1981

DE TOREN. (gedicht in hexameter)

Op onze school staat, hoog in de lucht zich verheffend, een toren.

Links en rechts en van achteren een klok, en ook een van voren

Altijd bij elkaar achter maar daar hoeft zich geen aan te storen.

Schoon men niet weet of 't zo is schijnt hij toch bij de school te horen.

Niemand mag n.l. daarop gaan klimmen om zich te plezieren.

Men zegt: "Dat is te riskant, want het ding zit vol gaten en kieren".

Wáárom mag men er niet op, wat zitten ze toch te mieren?
Och, het ding heeft niet eens een trap, 't staat er slechts om te sieren!
F. (Interpres, 1965)

Het reüniegevoel

Waarom gaan mensen naar reünies? Gaan oud-leerlingen weer even naar school? Met meer plezier dan al die jaren toen ze iedere schooldag moesten?

De menselijke ziel heeft de gelukkige eigenschap vervelende herinneringen weg te stoppen en leuke herinneringen op te poetsen. En zo stap je dus als bejaarde weer het gymnasium in. Het ruikt nog ongeveer hetzelfde. De meeste deurkrukken maken nog hetzelfde geluid. En gelukkig -daar zijn de eerste klasseggenoten, zodat de herinneringen kunnen worden ingevuld. Er zijn hilarische gebeurtenissen die niet vaak genoeg kunnen worden opgehaald. Maar er blijken ook grote gaten in de herinnering te zitten. Sommige leerlingen zijn geheel uit de herinnering weggevaagd, zelfs ondersteunende aanwijzingen van anderen helpen niet. De mist blijft hangen en tenslotte doe je maar alsof.

Ik behoor tot de gelukzalige schoolgeneratie, begonnen in september 1945; de vrede in Europa was nauwelijks een paar maanden oud. Na vijfjaar bezetting was ongeveer alles een feest. Iedere dag steeg de welvaart, iedere week kwam er nieuwe muziek uit Amerika. Je luisterde op de middengolf naar de American Forces Network -of op vrijdagavond 10 uur naar Swing and Sweet from Hollywood and 42d Street van Pete Felleman op Hilversum. Iedere maand mooiere auto's en films. Als je woensdagmiddag spijbelde kon je liftend naar Amsterdam, naar de bios. Ik heb dat nooit gedurfd, anderen wel. En sigaretten natuurlijk; nog niemand deed daar echt moeilijk over. Menige docent stond rokend voor de klas.

Het vreemde is dat voor mij de klassieke opleiding met al die rijtjes van de eerste, tweede en derde Latijnse declinatie zo heel erg nauw verbonden is met de Angelsaksische cultuur en mode die toen ons land overspoelde. Tussen De Bello Gallico van Caesar en de Twelfth Street Rag van Pee Wee Hunt lag weliswaar een periode van twee decennia maar voor de gymnasiast van een jaar of dertien waren het allebei ontdekkingen -al was de ene leuker dan de andere, en al was de anderen houdbaarder dan de een. De hardgekafte Caesar bestaat nog steeds, de 78-toeren plaat (Decca) is allang gebroken.

Een paar jaar na de bevrijding werd Frankrijk populair. Je kon er heen gaan. Het was trouwens het enige land waar je met goed fatsoen heen kon. Engeland was te duur, Duitsland was de vijand. En wij waren allemaal nogal arm. Duizenden jongens en meisjes liften zo rond 1950 naar het pas ontdekte Frankrijk -- ik ook, met Hans. We hebben het er nog steeds over en we maakten dingen mee die te ingewikkeld zijn om hier uit te leggen.

Reünisten verlangen terug naar de dagen en jaren van toen. Er valt alleen maar iets te verlangen als de sfeer van toen de moeite waard was, als je met plezier terugdenkt aan de school, de klas, de docenten, de feesten en zelfs de keren dat je er uit werd gestuurd, naar de rector. Hemelrijk deed altijd net of hij streng was. Maar hij had een twinkeltje in zijn ogen. Voor wie de vernietigingskampen heeft overleefd is een ordeprobleem geen echt probleem. En voor veel leerlingen was de situatie een beetje vergelijkbaar. Er lag een vreedzame toekomst voor ons.

Jan Vis (eindexamen 1952, oud-redacteur van Interpres)

1947

In Memoriam J.C. Kamerbeek (4.10.1907- 13.3.1998) door J.M. Bremer

"Na een leven intensief gericht op wat hij zich ten doel stelde.." aldus luidde de aanvang van het overlijdensbericht. In de Koninklijke Akademie van Wetenschappen zal zijn bijdrage aan wetenschap en onderzoek in het licht worden gesteld; hier wil ik er op wijzen dat naar mijn schatting zijn leven in de eerste plaats 'intensief gericht' was op zijn leerlingen. Bijna twintig jaar, van 1932 tot 1951, is hij leraar geweest aan het Mummellius Gymnasium te Alkmaar, daarna vijf en twintig jaar, van 1951 tot 1976, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Vierenveertig jaar lang onderwijs dus.

Alkmaar was voor hem waarachtig geen parkeerplaats van waaruit deze begaafde jonge classicus op het doelwit van zijn eigenlijke ambitie kon mikken. Natuurlijk heeft hij zeker ook in de hem resterende uren hard gestudeerd (zijn dissertatie over Sophokles verscheen in 1934), maar in zijn leraarschap leefde hij zich uit, met volle overgave. Van menig oudleerling heb ik kleurrijke verhalen over hem gehoord, en ook tijdens de vele bezoeken die mijn vrouw en ik hem in de afgelopen decennia brachten viel het ons altijd op hoe levendig en dierbaar zijn herinneringen werden wanneer een van zijn Alkmaarse leerlingen ter sprake kwam: hij wist dan nog precies van welk eindexamenjaar zij of hij was, soms zelfs wat hij met hen gelezen had. Misschien zijn deze jaren in Alkmaar wel de gelukkigste van zijn leven geweest. Hij heeft zeker genoten van de aandacht en de genegenheid van zijn leerlingen; ook en juist in de oorlogsjaren toen hij aan groepjes jongens uit de hoogste klassen in eigen huis les gaf omdat zij op school gevaar zouden lopen door de bezetters opgehaald en naar Duitsland afgevoerd te worden.

Nog verder teruggaande in zijn herinneringen kwam hij een enkele maal te spreken over de leraren door wie hijzelf aan het Erasmiaans gymnasium te Rotterdam was opgeleid: met grote eerbied vertelde hij over de oude J.H. Leopold (1) die zo doof was dat de rector hem nog alleen in de hogere klassen les liet geven (daar maakten de leerlingen er geen misbruik van dat hun gepraat hem ontging). In de vijfde klas (1924) kreeg Coen Kamerbeek Vergilius van hem, en dan zei Leopold bij sommige regels of passages: "Wacht jongens, dit is nu werkelijk zo mooi, nu moeten jullie hier niet met je probeersels aankomen; mag ik?" En dan vertaalde hijzelf trefzeker (zo bv. de regel uit het zesde boek *ibant obscuri sola sub nocte per umbram*). En dan was er die andere Rotterdamse leraar, R. Jacobsen(2), die het vak geschiedenis zo indrukwekkend doceerde dat de jonge Coen na zijn eindexamen aanvankelijk niet de knoop kon doorhakken of hij nu klassieke talen of geschiedenis zou gaan studeren...

Met deze rijke ervaring als leerling en leraar werd bij in 1951 hoogleraar. Ook in Amsterdam was hij intens met onderwijs bezig, bereidde zijn colleges meticuleus voor, en presenteerde zijn inzichten met grote zorg. Dat is eigenlijk niet goed gezegd - want het ging hem niet om het etaleren van eigen geleerdheid - hij presenteerde de Griekse teksten met grote zorg. En ook 'zorg' is nog niet genoeg gezegd: hij hanteerde ze eerbiedig, a.h.w. met handschoenen aan, alsof het om kostbare juwelen ging, en hij droeg die eerbied aan ons over. Zijn didaktisch optreden had een eigensoortig charisma, en zijn tekstuitleg had voor ons een onmiskenbaar gezag. Zijn voorliefde lag heel duidelijk bij de Griekse poëzie, en in dat gebied vooral de toneelpoëzie, waarbij hij zich overigens niet exclusief met het diepzinnige en serieuze bezig hield. Ook zijn colleges over Archilochus en Aristophanes waren geliefd, want dan gaf hij in zijn gebaren, bewegingen en (dan soms opzettelijk slissende) uitspraak blijk van een soort schelmachtigheid die ons studenten enorm boeide. Recensenten van zijn Sophokles-commentaren hebben hem wel verweten dat in zijn tekstuitleg de metrische aspecten en problemen te weinig aan de orde kwamen. Toch had hij daar een fijn gevoel voor, en als hij een enkele maal een langere passage in het Grieks voordroeg (ik herinner me nog levendig het lied van de hop uit de *Vogels* van Aristophanes, vv. 227-262), was dat ronduit meeslepend. Zelden koos hij een redenaar uit voor behandeling op college, en Plato en Aristoteles liet hij over aan de collega Antieke Wijsbegeerte. Van het Griekse proza behandelde hij regelmatig en met liefde die ene heel grote auteur, Thucydides, en daarnaast af en toe de literair-kritische tractaten *περι ψυχης* en Aristoteles' *Poetica* omdat daarin de kern geraakt werd van zijn grote liefde voor de literatuur, speciaal tragedie.

De grote ernst en geleerdheid die hij uitstraalde maakten dat hij altijd op afstand van ons bleef. Zijn studenten bewonderden hem hogelijk; wij waren hem op onze manier echt toegedaan, maar van vertrouwelijkheid was nooit sprake. Ik denk dat hij dat zelf ook beseft heeft, maar niet goed anders kon, en eronder geleden heeft. Maar zo was nu eenmaal zijn stijl. Zonder Leopold's doofheid te hebben had hij wel iets van diens eenzaamheid, een eenzaamheid die in de meer dan twintig jaren na zijn pensionering natuurlijk nog veel groter werd. Dat heeft hem niet belet om trouw door te werken aan de taak die hij zich gesteld had, de voltooiing van zijn Sophokles-commentaren(3). In 1978 verscheen *Antigone*, in 1980 *Philoktetes*, in 1984 *Oedipus Coloneus*. Daarna werd het nog stiller om hem heen. Velen van zijn vrienden (Bolkestein, Waszink, de Vries, den Boer) ontvielen hem. Toen het hem door omstandigheden niet meer mogelijk was te zorgen voor zijn vrouw, is hij ontslapen.

- 1) In 1956 publiceerde Kamerbeek een artikel in *De nieuwe stem* (1956) over 'Leopold en de klassieke Oudheid'.
- 2) Bij mijn laatste bezoek aan hem - een week voordat hij stierf - had hij als enige lectuur een boekje bij zich met verspreide opstellen van deze Jacobsen: nog steeds sprak hij met ontzag over hem.
- 3) De titel van het college waarmee hij in oktober 1976 van zijn studenten en oud-studenten afscheid nam was Sophokles, dichter van de trouw.

COEN KAMERBEEK

Ruim 45 jaar heb ik Coen Kamerbeek meegemaakt als inspirerende leermeester en als trouwe vriend, sinds 1951, toen hij hoogleraar werd in de Griekse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Vanaf 1954 mocht ik intensief met hem samenwerken, eerst als zijn assistent, daarna als zijn medewerker en tenslotte als zijn collega. Zijn liefde voor het Grieks en voor de letterkunde in het algemeen was gewekt op het Rotterdamse gymnasium, waar Leopold zijn leermeester was. Hij studeerde Klassieke talen in Utrecht, waar hij zijn vrouw Alie leerde kennen. Gedurende hun huwelijk waren Coen en Alie elkaar tot steun en toeverlaat, meer dan 65 jaar lang, wanneer het lot wreed ingreep in hun bestaan.

Kamerbeek promoveerde in Utrecht op studiën over Sophocles, de tragediedichter aan wie hij ook zijn latere wetenschappelijk onderzoek grotendeels heeft gewijd. Als leraar Klassieke talen aan het Alkmaarse gymnasium bracht hij zijn leerlingen enthousiasme bij voor zijn vak. Het was een relatief gelukkige tijd voor Coen en Alie. Ook Alie was betrokken bij toneelopvoeringen van de gymnasiasten. Toch werd deze periode overschaduwd door de oorlogsjaren, toen Coen het rectoraat moest waarnemen voor de rector Hemelrijk, die door de Duitse bezetters ontslagen werd.

Voor de komst van Kamerbeek was de afdeling Klassieke talen aan de Amsterdams universiteit door diverse omstandigheden enigszins in de versukkeling geraakt. Dankzij Kamerbeek is de afdeling tot nieuwe bloei gekomen. Zijn colleges enthousiasmeerden de studenten. Nieuwe vondsten zoals de ontcijfering van het Myceense Grieks en de ontdekking van de eerste volledige comedie van Menander presenteerde hij op zijn colleges. Onder zijn leiding werd de afdeling ook personeel en materieel uitgebouwd. Hij bevorderde de creatie van nieuwe leerstoelen in de faculteit. Zo kon Gerard Blanken de nieuwe afdeling Byzantijns en Nieuwgrieks tot bloei brengen. Zelf profiteerde ik van de nieuwe leerstoel Oudgriekse taalkunde, die mij in staat stelde me geheel aan mijn eigen specialisme te wijden. Hoewel hij het liefst thuis in zijn studeerkamer werkte, onttrok hij zich niet aan tijdrovende taken. Zo trad hij op als secretaris en als voorzitter van de faculteit, voorts als lid van het bestuur van de afdeling letterkunde van de Koninklijke Akademie. Bovendien verdedigde hij de belangen van het gymnasiale onderwijs tegen de anti-intellectualistische neigingen van invloedrijke politici. Zo betreurde hij het verlies van normen en waarden dat een gevolg was van de universitaire revolutie van omstreeks 1970. Desalniettemin stelde hij zich coöperatief op in de nieuwe situatie. Zijn studenten bleven zijn inspirerende colleges waarderen en respecteerden zijn standpunt. In deze periode onderging hij een oogoperatie. Hoe groot was de teleurstelling toen na zes weken afwachten bleek dat de operatie niet geholpen had en het gezichtsvermogen van zijn ene oog verloren was.

Kamerbeeks wetenschappelijke oeuvre is vooral gewijd aan Sophocles, zijn grote liefde in de Griekse literatuur. Tijdens zijn hoogleraarschap verschenen vier delen commentaar. Tijdens zijn emeritaat heeft hij kans gezien ook de resterende drie delen te doen verschijnen. De internationale waardering voor zijn werk blijkt onder anderen uit het eredoctoraat, toegekend door de vrije universiteit in Brussel. Sophocles en Kamerbeek hebben beiden de leeftijd van 90 jaar bereikt. Kort voor zijn dood schreef Sophocles de Oedipus in Colonus. In dit stuk heeft de oude Oedipus, zwaar geteisterd door het wrede lot, toch zijn morele integriteit bewaard. Volgens een antieke auteur beeldde Sophocles zijn personages uit 'zoals mensen moeten zijn', niet 'zoals mensen nu eenmaal zijn'. Ook Coen Kamerbeek was een volstrekt integer mens. Hij verafschuwde het geschipper waartoe wij mensen zo vaak onze toevlucht nemen.

Ook na het verschijnen van zijn commentaar op de laatste tragedie van Sophocles in 1984 bleef Kamerbeek zich actief bezighouden met zijn vak. Hoe blij was hij toen hij na de succesvolle operatie van zijn goede oog weer kon lezen. Ook de muziek was voor hem een grote liefde. Ik

herinner me hoe we samen de symfonie in g klein van Mozart speelden in de pianobewerking voor vier handen. Gedurende de laatste jaren hebben Coen en Alie veel zien wegvallen. Dierbaren van hun eigen generatie gingen de een na de ander heen. Coens gezichtsvermogen liet autorijden niet meer toe, iets wat hij op latere leeftijd had geleerd om samen met Alie concerten en toneelvoorstellingen te kunnen bijwonen en in Italië te kunnen reizen.

De laatste jaren nam de zorg voor Alie steeds meer de resterende energie van Coen in beslag. Ondanks zijn afgematte lichaam wist hij de huishouding draaiende te houden, daarbij geholpen door de voortreffelijke zorg van Mevrouw Van Ooyen. Ten gevolge van zijn val ruim vier maanden geleden is deze continuïteit verbroken. Het viel Coen ontzettend zwaar te beseffen dat hij het stuur niet meer in handen had. Nu aan zijn lijden een einde is gekomen, hoop ik dat zijn nichtjes Marijke en Liesbeth troost mogen putten uit het feit dat zij liefdevol al het mogelijke hebben gedaan voor hun Oom Coen en Tante Alie.

Kees Ruijgh, 18 maart 1998

IN MEMORIAM P.C. FUHRI SNETHLAGE

Met het overlijden van Piet Fuhri Snethlage, leraar natuurkunde in de periode 1964-1974 aan onze school, is er een eind gekomen aan het leven van iemand die ongetwijfeld een blijvende indruk heeft achtergelaten bij ieder die met hem te maken had als leerling of als collega. En omdat de school toen nog niet de huidige omvang had was dat contact intensief.

Hij woonde destijds in Overveen, arriveerde per trein en spoedde zich via achterstraatjes naar school om de door hem gehate autodampen te vermijden. Het liefst had hij zich per paard verplaatst, zijn lievelingsdier, waarvan hij zelfs zijn schaterlach had overgenomen. Fuhri gaf zijn lessen met veel plezier, ook al lukten de proeven niet altijd naar wens. Alleen de jaarlijkse demonstratie van de zuigperspomp van een brandspuit leverde een eclatant resultaat. Elzinga, de amanuensis, kon mij daar uitgebreid verslag van doen. Wat hem vooral geliefd maakte bij zijn leerlingen was zijn warme belangstelling voor hun lief en leed en zijn hulpvaardigheid bij het vertalen van moeilijke passages in hun griekse of latijnse huiswerk. Er was maar weinig aandrang voor nodig hem zo ver te krijgen en hij deed dat met een gemak en een verve, niet te verwachten van een natuurkunde leraar. Zelf heb ik dat talent van hem ervaren tijdens de uitvoeringen van de klassieke toneelstukken toen hij hele gedeelten van een claus die ik in vertaling moest spelen in het grieks kon voordragen.

Mede ten gevolge van een val van zijn paard moest hij het onderwijs vaarwel zeggen en vertrok met zijn gezin naar Engeland. Hij had namelijk het idee dat hij van daaruit kon emigreren naar Nieuw Zeeland, wat hem de beste plek leek om aan de Russen te ontkomen. Mijn vrouw en ik hebben hem daar een paar keer opgezocht en verder heeft hij ons telkens bezocht als hij even in Zutphen, zijn geboorteplaats, op familiebezoek was.

Van verhuizing naar dat verre paradijs (volgens ons het Ispahan van de dichter Jan van Nijlen) is niets terechtgekomen en na twintig jaar heeft zijn broer, rustend arts in Zutphen, een doodzieke Piet uit een National Health "ziekenhuis" overgebracht naar de omgeving van Zutphen, naar een hospice in Brummen voor terminale verzorging. Daar hebben wij Piet een paar keer mogen opzoeken. De eerste keer was hij nauwelijks te verstaan en moest zijn zoon als tolk dienen, maar de volgende keer ging dat wat beter en in plaats van te klagen over het eigen lot wilde hij met alle geweld ons nog eens waarschuwen voor wereldrampen en mij moeizaam een methode ter bestrijding van mijn ischias aan de hand doen. Zo hebben we hem voor het laatst meegemaakt.

J.J. van den Born, oud-docent Engels

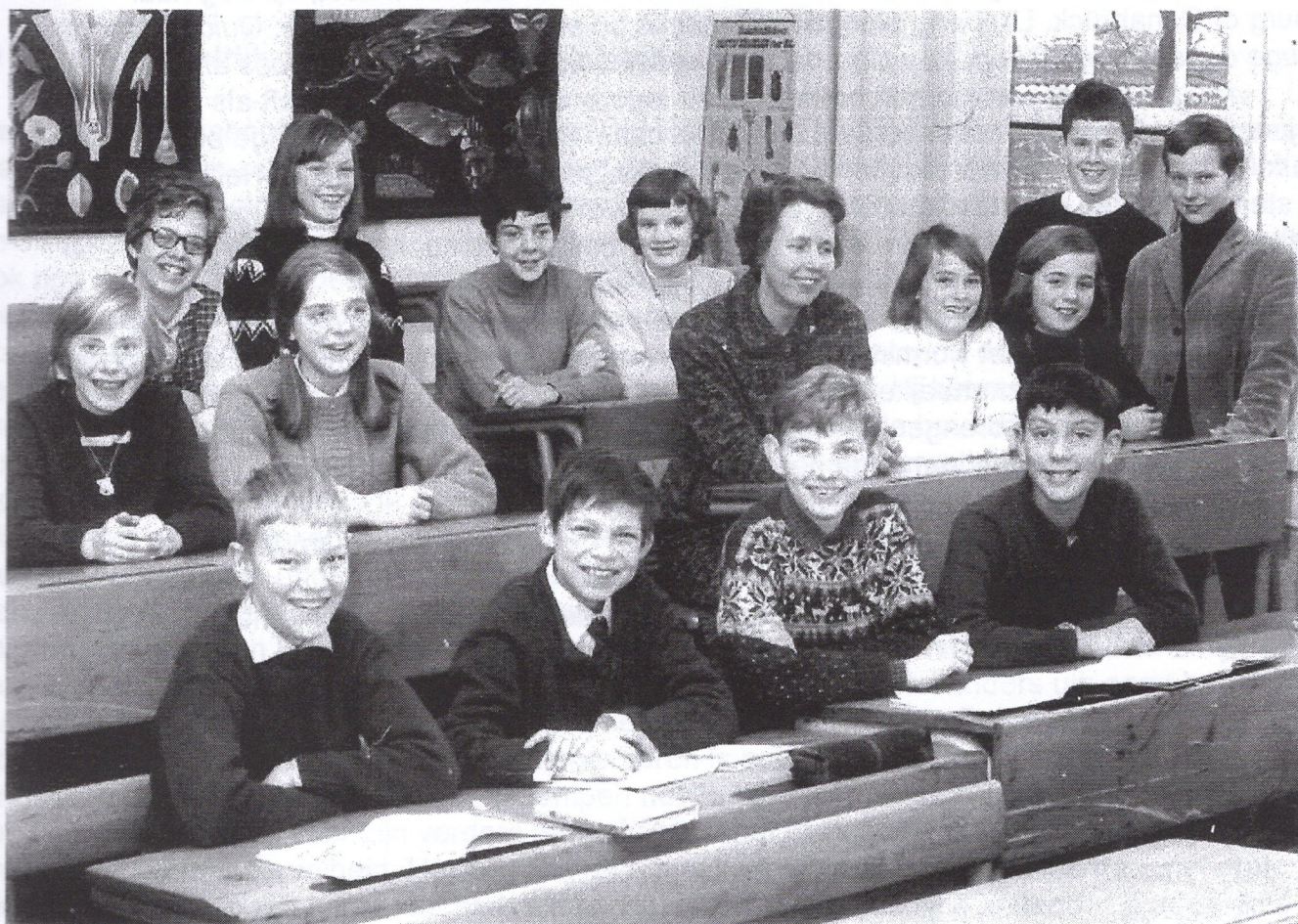
Docentenkamer 1937

Klas II, 1939

1947

Klas IB, 1965

EINDEXAMENKLAS 1944

Het was 1944. De oorlog sleepte zich nu al jaren voort en zou nog wel jaren kunnen duren. Maar het krijgsgeweld dat zich nog ver weg afspeelde nam me dat voorjaar minder in beslag dan het eindexamen dat genadeloos steeds dichterbij kwam. Ik zou heus wel slagen, zo'n slechte leerling was ik niet. Omdat ik wel uitgesproken zwak was in de wiskundevakken, besteedde ik daaraan de meeste tijd en energie, verwaarloosde daardoor de andere vakken; die combinatie maakte me steeds gejaagder. En na het eindexamen? Ach, ik zou wel zien hoe de dingen dan rolden. Trouwhartig verzamelden wij zesdeklassers ons iedere dag in het uitgeleefde gebouw van de ULO, omdat het gymnasium weer eens gevorderd was door de *Wehrmacht*. De aanwezigheid van de vele Duitse soldaten hield het besef van die eindeloze oorlog levend.

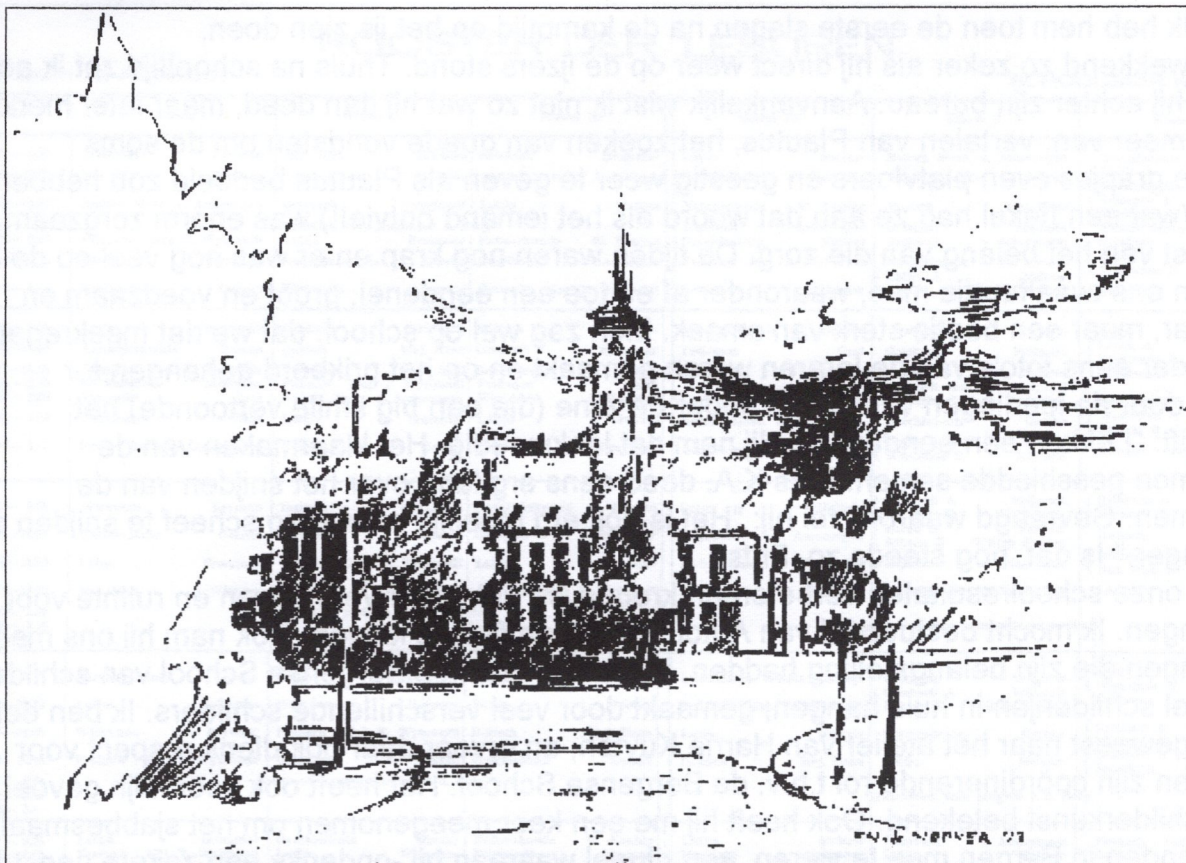
Nog levendiger werden we daaraan herinnerd door de niet aflatende luchtvloten die een paar kilometer verderop het luchtruim boven het door Duitsers beheerste vasteland binnendrongen. Overdag waren het Amerikanen, 's nachts Engelsen. Hun komst ging altijd gepaard met het nijdig geblaf van het aan en achter de kust opgestelde afweergeschut. Soms haalde dat zo'n bommenwerper neer. Dan dook die met een enorme rookpluim als een staart achter zich naar de grond en bungelden er, als ze geluk hadden, enkele speelgoedfiguurtjes aan een parachute in de lucht. En als er 's nachts een vliegtuig gevangen werd in de borende stralen van een paar zoeklichten en getroffen door een lichtend spoor van granaten, dan spiraalde dat als een brandende fakkel omlaag. Een spectaculair gezicht was het wel.

Slaperig zat ik in mijn bank. Door het raam buitelde het onbevangen, helle voorjaarslicht naar binnen. In het spoor daarvan volgde een vleugje dat doordrenkt was van de geur van ontwakende aarde. Van over zee die nu wel moest glinsteren als de op dag waarop zij was geschapen, naderde weer eens het langzaam aanzwellende dreunen van een luchtvloot, op weg naar Hamburg of Osnabrück. Landerig pleegden wij sectie op een ode van Horatius: *Quid sit fiturum cras fuge quaerere et / Quem fors dierum cumque debit lucro / Appone nec dulces amores sperne puer ... : vraag je niet af wat morgen brengt, reken iedere dag die het lot je geeft als winst en zie als je jong bent niet af van zoete liefde...* Langs het raam fladderden zilverkleurige blaadjes van metaalfolie die waren uitgeworpen om de Duitse zoekapparatuur te ontregelen. Het dreunen was nu zo sterk geworden dat we elkaar niet meer konden verstaan en ook Horatius moest zwijgen. We keken naar de metalen vogels die onverstoorbaar oostwaarts koersten. Straks ging er een stad in vlammen op. Hoeveel vliegtuigen zouden niet terugkeren?

Het was alsof de tijd gewoon doortikte en toch stilstond. Ik had aan alles deel en stond er toch buiten: de duffe zolder in het wormstekige gebouw waar de geur van generaties scholieren zich had vastgeklauwd in de hanenbalken, kozijnen, de vloer, het licht buiten, onaantastbaar als kristal, de dood en verderf brengende vliegtuigen, de tweeduizend jaar geleden gestorven dichter met zijn dreigende *Quid sit fiturum...* en het lokkende *Appone nec dulces amores sperne puer...*

J G. van Rossum du Chattel

(eerder gepubliceerd in "Vrienden van het Gymnasium", dec. '97)

pentekening Murmelliusgymnasium, F.N. de Nooyer

In huis bij Hemelrijk door Jan Ingen Housz (eindex. 1949)

Een kleine drie schooljaren ben ik bij de familie Hemelrijk in huis geweest en in de leer geweest. Dat kwam zo: mijn schoolwerk ging belabberd en niets hielp om dat te verbeteren. Mijn ouders hadden toen de rector (die hen van deze toestand op de hoogte had gebracht) dringend gevraagd mij te helpen met het vinden van een goed studieritme. Het heeft zowel mijn vader als ook nog iemand anders best moeite gekost hem te overtuigen, mij deze kans te geven. Hemelrijk was in het begin van de oorlog door de Duitsers als rector verwijderd. Hij had in het laatste oorlogsjaar in Duitse gevangenkampen gezeten en was daar, gesteund door zijn sterke geestkracht, ongebroken uit teruggekomen. Bij zijn terugkeer kon hij het rectoraat weer uit handen van de fijnzinnige Kamerbeek overnemen. Ten tijde van de bovengenoemde vraag had hij nog maar anderhalf jaar gehad om zijn leven en zijn school weer in rustiger vaarwater te brengen. Op 15 oktober '46 verhuisde ik dus naar 'De Spar' in Bergen, met mijn plunjezak met kleren en mijn tas met schoolboeken. Daar werd ik hartelijk door de kleine en kordate heer en mevrouw Hemelrijk ontvangen, onder elkaar door ons jongens (er kwamen er na enige tijd nog twee bij) als Baas en Bazin aangeduid. Een gezellig ouderwets huis, met stenen gangvloer en veel kamers en kachels. De kinderen Hemelrijk waren allen al uit huis, dus er was best ruimte. Ik dacht mijn plunjezak te gaan uitpakken en mijn kamer in te richten, maar dat viel anders uit: eerst het huiswerk! Ik kreeg een tafel in zijn studeerkamer toegewezen. Morgen Frans proefwerk, dus woordjes leren. Dat lukte maar slecht - memoriseren is nooit mijn sterke kant geweest - maar toen ging de Baas de woordjes er met mij instampen net zo lang totdat ook het laatste er rotsvast in zat. Dat was tekenend voor zijn verdere aanpak: eerst het werk goed af, zorg voor een goed ritme en geef dan verder de vrijheid. Het zou niet de enige keer worden dat hij me leerde - met grote inspanning ook van zijn kant - wat hard werken is! Het was net een fijne afstand, die dagelijkse fietstocht van de Eeuwigelaan naar de Bergerhout, zo'n 35 minuten. Hemelrijk natuurlijk ook op de fiets, maar eigenlijk nooit samen. Wel samen ging het die winter een keer op de schaats, toen

er ijs lag. Ik heb hem toen de eerste slagen na de kamptijd op het ijs zien doen, verbazingwekkend zo zeker als hij direct weer op de ijzers stond. Thuis na schooltijd zat ik achter mijn tafel, hij achter zijn bureau. Aanvankelijk wist ik niet zo wat hij dan deed, maar later merkten we er wel meer van: vertalen van Plautus, het zoeken van goede vondsten om de soms platvloerse grapjes even platvloers en geestig weer te geven als Plautus bedoeld zou hebben. De Bazin (wat een hekel had ze aan dat woord als het iemand ontviel!) was enorm zorgzaam en zich bewust van het belang van die zorg. De tijden waren nog krap en er was nog veel op de bon. We kregen ons twaalfuurtje mee, waaronder af en toe een eendenei, groot en voedzaam en verkrijgbaar, maar een beetje sterk van smaak. Men zag wel op school, dat we dat meekregen. Toen er weer eens foto's van de leraren waren gemaakt en op het prikbord gehangen ter bestelling door de leerlingen verscheen onder de zijne (die een big smile vertoonde) het onderschrift: "Lekker, een eendenei!". Hij nam dat lankmoedig. Het klaarmaken van de boterhammen geschiedde samen. Frits K.A. deed eens erg lang over het snijden van de boterhammen. Gevraagd waarom zei hij: "Het is ook erg moeilijk om net zo scheef te snijden als je voorganger." Is dat, nog steeds zo, Frits?

Naarmate onze schoolresultaten verbeterden kregen we ook meer vertrouwen en ruimte voor andere dingen. Ik mocht bestuurslid van Autoi worden en fluitles krijgen. Ook nam hij ons mee in andere dingen die zijn belangstelling hadden, zoals zijn rol in de Bergense School van schilders. Hij had veel schilderijen in huis hangen, gemaakt door veel verschillende schilders. Ik ben een keer mee geweest naar het atelier van Harrie Kuyten, en ervoer daar ook diens respect voor Hemelrijk en zijn coördinerende rol t.b.v. de Bergense School. Het heeft ook voor mijn gevoel voor de schilderkunst betekend. Ook heeft hij me een keer meegenomen om het sjabbesmaal bij joodse vrienden in Bergen mee te vieren, een ritueel waaraan hij -ondanks een zekere geestelijke afstand - toch graag deel nam en waarin hij mij zo ook liet delen. Wat was nu eigenlijk zijn kracht, waarmee krikte hij zo'n traag jongmens als mij op, om mijn intellect te ondersteunen met voldoende tempo en werklust? Ik denk, dat hij vertrouwde dat ik de opleiding waar zou kunnen maken, wist dat hij energie in me moest investeren en me het belang van een strak ritme moest laten ervaren. Dat heeft me niet allen mijn eindexamen opgeleverd, maar ook een voortreffelijke start bij mijn studie in Delft.

MIJN MURMELLIUS GYMNASIUM

Dat mooie, oude schoolgebouw de pilaren, die gangen, de hal met aquarium de koude aula de sfeer	Leuke uren, moeilijke uren het interessante Grieks & saaie Latijn een basiskennis van cultuur en talen die ik veel heb kunnen gebruiken
Niet al te groot toch voelde ik me klein toen ik daar begon Mijn eerste jaar startte met het 80 jarig lustrum feest, de Griekse week, stokworstelen waarbij Margot & ik -onder toezicht oog van <i>de rector</i> de stok braken ... wij schrokken, Groenhart lachte	De marathon Een geweldige school waar ik met een goed gevoel op terugkijk Geen seconde spijt dat ik voor het Murmellius heb gekozen' Josseline Steenaert

ROOSTER DER LESUREN.

GYMNASIUM TE ALKMAAR.

SCHOOLJAAR 1925-1926.

dag	Uur	Klasse I	Klasse II	Klasse III	Klasse IV	Klasse V	Klasse VI
MAANDAG.	8.45—9.35	Wiskunde Keyman	Nat. Hist. Wichers	Grieksch Brommer	Latijn Moltzer	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Geschiedenis Geerke
	9.35—10.25	Nat. Hist. Wichers	Geschiedenis Geerke	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Grieksch Brommer	Aardrijkskunde Keyman	Latijn A Moltzer
	10.35—11.25	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Grieksch Vrijlandt	Latijn Moltzer	Natuurkunde W. Koning	Duitsch Mej. Haas	Grieksch A Brommer
	11.25—12.15	Gymnastiek voor jongens v. d. Berg			Engelsch v. Amerongen	Grieksch Vrijlandt	Wiskunde B Keyman
	1.30—2.20	Fransch Mej. T. Wybrandt	Latijn Brommer	Natuurkunde W. Koning	Geschiedenis Moltzer	Bugelsch v. Amerongen	Grieksch Vrijlandt
	2.20—3.10	Latijn Brouwer	Aardrijkskunde Geerke	Engelsch v. Amerongen	Fransch Mej. T. Wybrandt	Natuurkunde W. Koning	Latijn A Moltzer
DINSDAG.	8.45—9.35	Geschiedenis Geerke	Wiskunde Keyman	Fransch Mej. T. Wybrandt	Grieksch Brommer	Scheik. B Wittop Koning	Engelsch v. Amerongen
	9.35—10.25	Latijn Brommer	Grieksch Vrijlandt	Duitsch Mej. Haas	Aardrijkskunde Geerke	Wiskunde Keyman	Latijn Moltzer
	10.35—11.25	Fransch Mej. T. Wybrandt	Teekenen Saal	Geschiedenis Geerke	Teekenen Saal	Latijn Moltzer	Wiskunde B Keyman
	11.25—12.15	Mythologie Brommer	Fransch Mej. T. Wybrandt	Teekenen Saal	Latijn Moltzer	Gymnastiek voor jongens v. d. Berg	Geschiedenis Geerke
	1.30—2.20	Teekenen Saal	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Wiskunde Keyman	Latijn Moltzer	Fransch Mej. T. Wybrandt	Wiskunde A Keyman
	2.20—3.10	Latijn Brommer	Geschiedenis Geerke	Grieksch Brommer	Scheikunde Wittop Koning	Capita Selecta A Moltzer	Scheik. B Wittop Koning
WOENSDAG.	8.45—9.35	Wiskunde Keyman	Duitsch Mej. Haas	Aardrijkskunde Geerke	Latijn Moltzer	Grieksch A Vrijlandt	Grieksch A Brommer
	9.35—10.25	Geschiedenis Geerke	Grieksch Vrijlandt	Grieksch Brommer	Engelsch v. Amerongen	Natuurk. B W. Koning	Natuurk. B Wittop Koning
	10.35—11.25	Latijn Brommer	Fransch Mej. T. Wybrandt	Latijn Moltzer	Natuurkunde W. Koning	Latijn A Moltzer	Duitsch Mej. Haas
	11.25—12.15	Nat. Hist. Wichers	Wiskunde Keyman	Fransch Mej. T. Wybrandt	Grieksch Brommer	Duitsch Mej. Haas	Wiskunde A Keyman
	1.30—2.20	Gymnastiek voor meisjes Mevr. v. Sluis			Gymnastiek voor meisjes Mevr. v. Sluis		
	2.20—3.10						
DONDERDAG.	8.45—9.35	Aardrijkskunde Geerke	Latijn Brommer	Engelsch v. Amerongen	Scheikunde Wittop Koning	Grieksch Vrijlandt	Latijn A Moltzer
	9.35—10.25	Latijn Brommer	Wiskunde Keyman	Latijn Moltzer	Fransch Mej. T. Wybrandt	Grieksch A Vrijlandt	Wiskunde B Keyman
	10.35—11.25	Wiskunde Keyman	Fransch Mej. T. Wybrandt	Duitsch Mej. Haas	Latijn Moltzer	Scheik. B Wittop Koning	Duitsch Mej. Haas
	11.25—12.15	Fransch Mej. T. Wybrandt	Grieksch Vrijlandt	Geschiedenis Geerke	Duitsch Mej. Haas	Geschiedenis Geerke	Grieksch A Brommer
	1.30—2.20	Gymnastiek voor jongens v. d. Berg			Gymnastiek voor jongens v. d. Berg		
	2.20—3.10						
VRIJDAG.	8.45—9.35	Latijn Brommer	Geschiedenis Geerke	Natuurkunde W. Koning	Latijn Moltzer	Engelsch v. Amerongen	Fransch Mej. T. Wybrandt
	9.35—10.25	Fransch Mej. T. Wybrandt	Latijn Brommer	Wiskunde Keyman	Engelsch v. Amerongen	Latijn Moltzer	Grieksch Vrijlandt
	10.35—11.25	Geschiedenis Geerke	Grieksch Vrijlandt	Grieksch Brommer	Wiskunde Keyman	Fransch Mej. T. Wybrandt	Latijn A Moltzer
	11.25—12.15	Gymnastiek voor meisjes Mevr. v. Sluis			Wiskunde Keyman	Nat. Hist. B Wichers	Nat. Hist. B Wichers
	1.30—2.20	Latijn Brommer	Wiskunde Keyman	Aardrijkskunde Geerke	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Grieksch A Vrijlandt	Geschiedenis Geerke
	2.20—3.10	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Latijn Brommer	Fransch Mej. T. Wybrandt	Aardrijkskunde Geerke	Latijn A Moltzer	Latijn Moltzer
ZATERDAG.	8.45—9.35	Wiskunde Keyman	Aardrijkskunde Geerke	Engelsch v. Amerongen	Geschiedenis Moltzer	Wiskunde B Keyman	Engelsch v. Amerongen
	9.35—10.25	Nat. Hist. Wichers	Grieksch Vrijlandt	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Duitsch Mej. Haas	Latijn A Moltzer	Grieksch A Brommer
	10.35—11.25	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Duitsch Mej. Haas	Grieksch Brommer	Geschiedenis Moltzer	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Latijn A Moltzer
	11.25—12.15	Latijn Brommer	Nederl. Mevr. v. Amerongen	Latijn Moltzer	Gymnastiek voor meisjes Mevr. v. Sluis		

De lessen in Hebreeuwsch worden later geregeld.

Spreekuur van den Rector (voor schoolzaken alleen in het gymnasium) Dinsdag 11-12.

Veel mensen, uit uiteenlopende milieus en partijen, hebben er dagelijks spijt van dat zij zelf of hun ouders/opleiders indertijd niet voor het gymnasium hebben gekozen. Aan de andere kant, het zal moeite kosten een oud-leerling van een gymnasium te vinden, die liever op een andere school had gezeten. Deze spijt en die tevredenheid zijn voor het gymnasium het grootste compliment.

K.L. Poll in NRC-Handelsblad 9 mei 1980.

Denkend aan Alkmaar... Onlangs trof ik bij de kassa van Albert Heyn in de Beethovenstraat in Amsterdam een oude klasgenoot. Hij had een kindje op de arm. Na het begroetingsritueel (gelukkig herkenden we elkaar nog vrijwel moeiteloos) verplaatste de aandacht zich naar de kleine. "Je dochter?", vroeg ik. Op hetzelfde moment besepte ik dat het naar alle waarschijnlijkheid zijn kleindochter was, want zelfs voor een tweede legsel was hij al aan de oude kant. En inderdaad, hij bleek de stralende grootvader van dat beeldige poppetje. De moeder, zijn volwassen dochter, stond er al even stralend naast. Zo'n confronterende ontmoeting, gevoegd bij een documentaire over het Barlaeus, enige tijd geleden op de televisie, drukt je onontkoombaar met je neus op de feiten. Je bent veel langer van school af dan je dacht, en er is inmiddels veel meer veranderd dan je je realiseerde. De ongedwongen bende op dat hedendaagse hoofdstedelijke gymnasium, waarbij je het idee kreeg dat de leerkrachten getolereerd werden als ze maar niet al te lastig waren, riep herinneringen naar boven aan de vrij straffe hand waarmee wij indertijd werden aangepakt. De lange gangen, de bel, het vele huiswerk, het grote aantal vakken waaruit ons pakket bestond (ik scoor nog altijd veel ontzag als ik vertel dat een alpha wel degelijk algebra op haar eindexamen kreeg ...), het lijkt allemaal gebeurd in een andere wereld. En het was natuurlijk een andere wereld, zonder computers, nog vrijwel zonder televisie, zonder asielprobleem, zonder pil maar ook zonder aids... We leidden gedwee een tamelijk afgebakend, veilig bestaan. We wisten waar we aan toe waren, en wat die degelijke, bijna ouderwetse leraren en leraressen van ons verwachtten. Ik kan me er nog een heleboel voor de geest halen. Onze mooie lerares Frans, Kuuk, met haar suède jasje en haar zwierige krullen. Doodmoe kon ze worden, als we weer eens *espèce* (soort) en *espace* (ruimte) door elkaar haalden... En rector Bolkenstein, die binnen kwam stormen, Ovidius opensloeg en onmiddellijk iemand aanwees die met lezen moest beginnen, terwijl de halve klas nog bezig was z'n tas uit te pakken. Zou ik aan hem die repeterende droom te danken hebben, waarbij hij bezig is op pagina 512, terwijl mijn boek niet verder gaat dan pagina 340? En mijnheer Kegel, leraar oude talen, die ons vertelde dat politiek afgeleid was van het woord *politeia*, en pas later was verworpen tot het vuige gekuip dat onze bewindslieden ervan maakten. Ze zijn er alledrie al jaren niet meer, maar ik heb ze nog levendig in mijn herinnering. En leeft die vrij wereldse leraar Duits, Lienesch, eigenlijk nog? Of mijnheer Te Voort Wis, die er zelf nauwelijks ouder uitzag dan de leerlingen die hij Latijn en Grieks moest leren? En Van Spronsen, scheikunde, die kans zag om een schoolkoor te vormen dat na een concert van de plaatselijke pers zeer lovende kritieken kreeg? Wat ik maar zeggen wil: de mensen die zeggen dat je jeugd de mooiste tijd van je leven is, hebben niet altijd gelijk maar vaak toch wel. Hoe langer je meeloopt, hoe beter je dat gaat beseffen Domweg gelukkig aan de Westerweg, dat waren we...

Leonoor Reinders, 1953-1960

Kuuk Nieuwenhuijsen, 1952

Een jaar of tien geleden reed ik met vrouw en kinderen op een zeer warme zomerdag in onze auto door Amsterdam en stopte in een flauwe bocht voor een etablissement waar we ter lessing van een droge keel een ijsje wilden kopen. Mijn vrouw stapte uit, maar nog voor ze het winkeltje had betreden verscheen een ijverig lid van de hoofdstedelijke Hermadad aan mijn portier en maakte me duidelijk dat ik op dit punt niet mocht stilstaan. Prompt kreeg ik dan ook een bekeuring en ontving enkele weken later een dagvaarding.

Enkele dagen voor de zitting ontwaarde ik in mijn dagblad een foto van een politie-auto die geparkeerd stond in de bocht van een brug over een van de Amsterdamse grachten. Ik knipte die foto uit en zond het knipsel met een begeleidend schrijven naar de Officier van Justitie. 'Quod licet Jovi non licet bovi' schreef ik op de witte rand van het knipsel en dat was ongeveer het enige Latijn, dat ik me nog uit mijn schooltijd herinnerde. Het was - zoals al spoedig bleek - zowel juridisch als psychologisch een voortreffelijk verweer.

Ter terechtzitting sprak de officier van justitie zich verontwaardigd uit over mijn briefje, dat hij bij de tenlastelegging in het dossier had gedeponneerd. Hij noemde mijn Latijnse citering "een ongepaste brutaliteit", en eiste een hoge geldboete.

Niet ik doch de officier kreeg vervolgens prompt de wind van voren. De rechter gaf mij volkomen gelijk. Hij begreep dat ik de foto had opgestuurd en vroeg zich af of de officier misschien van oordeel was, dat burgers niet de wet mogen overtreden doch politie-agenten wel.

Daarna volgde de uitspraak. Hij verwierp de hoge eis van de officier en legde me een geldboete op, die slechts een fractie van de eis was. Terwijl ik de juiste bedragen niet meer in het geheugen heb, herinner ik ze wel heel duidelijk de voldoening die ik bij het verlaten van de rechtszaal voelde.

Leo A. Hemelrijk

Alkmaar, 11 december 1967

Ontvang mijn hartelijke gelukwensen
voor je verjaardag.

H. Ruijs

laet het kostelijkste van al
u niet reuckeloos ontslippen,
dat's de tijd, die snel gaat glippen
sonder dat hij keeren zal.

EINDEXAMEN 1942

Heel lang geleden - meer dan 50 jaar - werd het schriftelijk eindexamen op 23 en 24 april afgenomen in de Aula. Omdat de jaarlijkse stierenkeuring in de Bergerhout werd gehouden, werden we "geïnspireerd" door landelijke geluiden.

Begin mei was het tijd voor het mondeling. Tussen het schriftelijk en het mondeling werd de school gevorderd door de Duitsers. Er moest dus danig geïmproviseerd worden. Bij twee leraren thuis, bij de heer Kamerbeek op de Juliana van Stolberglaan 10 en bij mevrouw van Amerongen op de Wilhelminalaan 22, werd de eerste verdieping voor examinandi, examinatoren en gecommiteerden vrijgemaakt. Het gevolg was, dat we van het ene naar het andere adres fietsten. Gelukkig reden de treinen nog, zodat de gecommiteerden uit Amsterdam, Leiden, Utrecht en Groningen aanwezig konden zijn (hoewel de trein uit Groningen onder vuur werd genomen door enkele vliegers).

Eén van ons had niet zo'n beste voorbereidingstijd. Hij moest vele nachten een paar uur wachtlopen langs een telefoonkabel die liep van de garage aan het eind van de Nassaulaan naar de Paardenmarkt; die was nl. doorgesneden door saboteurs. Als straf moesten mannelijke ingezetenen van de stad langs de kabel wachtlopen. Hij deed dit als remplaçant van zijn vader en heeft in de nachtelijke uren het Bolwerk zo goed leren kennen. Hij zakte voor zijn examen.

Het was (en is misschien nu nog) gebruikelijk, dat de 5e klas in de eindexamentijd de examenslachtoffers verweende met limonade en toenmalige versnaperingen. Dit jaar werd het gedaan door Autoi Esmen, omdat ze al hun geld moesten opmaken onder de bedreiging, dat ze lid moesten worden van de "Kulturkammer"; dat was een duitse culturele instelling, waarvan zelfs alle schoolverenigingen lid moesten worden. Liquidatie was dus de enige oplossing. We werden gelaafd met "echte" limonade (geen surrogaat) en veel eigengebakken koekjes en cake.

De uitslag van het examen werd bekendgemaakt in de (toenmalige) trouwzaal in het stadhuis. Herexamens werden weer aan huis afgenomen. De penning van de school werd ons uitgereikt ten huize van de plv. rector Kamerbeek (alle joodse leraren, dus ook rector Hemelrijk, waren al in 1940 ontslagen). Daarvoor hadden wij een uitnodiging ontvangen, die voor de veiligheid (censuur) niet per post kwam. Deze uitreiking vond plaats op 12 september 1942.

Dit is zomaar een herinnering, aangevuld met de "geheugens" van enkele klasgenoten. Ik ben dus niet in gemeentelijke archieven gedoken om een boekje te schrijven over "Het Murmelliusgymnasium in de jaren 1940 - 1945".

Iets voor een ander, die zich daartoe geroepen voelt bij het volgende lustrum?

M.A.Duran - Koelma. eindexamen 1942

Examenklas 1958

Het toelatingsexamen **OP 25 MEI**

We waren 's morgens allemaal doodzenuwachtig. Onze onderwijzer op de lagere school had gezegd dat we ons helemaal niet zenuwachtig hoefden te maken, maar toen we er waren dachten we er wel anders over.

We hadden eerst Nederlands. We moesten een verhaal over Francesco lezen en er daarna ongeveer 19 vragen over beantwoorden. Dit viel nogal mee, maar wat daarna kwam, oei oei: rekenen.

Ze waren niet zo moeilijk, maar erg lastig (met al die geniepigheidjes). Als je hiermee klaar was, mocht je naar buiten gaan (o zaligheid). De meesten zeiden dat ze het toch niet zouden halen omdat ze het al met eerste rekenen hadden verknoeid. Maar dat bleek later toch nog wel mee te vallen.

De Pauze was voorbij en we gingen weer naar binnen. Toen wéér Nederlands, stijl, verschrikkelijk. En een dictee. Eindelijk, dat was af en we konden gaan eten.

's Middags hadden we nog Nederlands en Rekenen, gelukkig niet zo moeilijk als 's morgens. Iedereen was na het laatste vak erg pessimistisch. De dag waar iedereen tegenop had gezien, was eindelijk voorbij.

Annet Quaadvliet
Maureen Voigt

In de jaren zestig werd de Interpres met de hand geschreven

1968 ??

Herinneringen aan het Murmellius Gymnasium roepen bij mij ambivalente gevoelens op. Goede herinneringen aan de sfeer van een kleine, hechte schoolgemeenschap en aan markante leraren. Deze herinneringen werden gevormd in de jaren 1961 tot 1967. En hier wringt de schoen. Er staat immers 1968 boven dit tekstje. Daarover straks. Eerst de goede herinneringen. De periode die ik aan het Murmellius Gymnasium doorbracht markeerde de overgang van het traditioneel ingestelde, enigszins elitaire, gymnasium naar een gymnasium met een opener en minder naar binnengekeerd karakter. Traditie sprak onder meer uit de gewoonte (mos!) om elkaar tijdens de algemene ledenvergadering van Autoi met U en mevrouw/ meneer aan te spreken. Stel je dat tegenwoordig eens voor! Het zal rond 64/65 geweest zijn dat de schoolfeesten niet meer opgeluisterd werden door oude-jazz (dixieland) orkestjes, maar dat het elektronisch geweld van de beatbands zijn intrede deed. Ondanks een desperate poging van de heer Plooi het tij te keren met de oprichting van een beschaafde schoolband - de Staalmeesters- bleek deze ontwikkeling onomkeerbaar. De leraren: Aardrijkskunde van van Raaij. In die periode speelde de Nieuw-Guinea crisis en de toestand in (voormalig Belgisch) Congo/Katanga. De heer van Raaij uitte zich, met name over Congo, op een wijze die je tegenwoordig als rabiaat racistisch zou kenschetsen, maar die toen een vrij algemeen geldende opvatting vertegenwoordigde. Hij accepteerde echter mijn fervente oppositie tegen hem. Zo leer je tolerantie. Er was Fuhri Snethlage, leraar wis-en natuurkunde. Hij kon je goed helpen met problemen in het preparaat voor de klassieke talenles van het volgende uur. Zo leer je het begrip universaliteit. De heer Visser, voor wie het leeuwendeel van de klassiek-Griekse beeldende kunst uit pornografie leek te bestaan, werd na zijn pensionering opgevolgd door de heer de Haan. Deze verraste de leerlingen door ze met U aan te spreken. (Hoe lang hij dat heeft volgehouden weet ik niet.) Deze opwaartse nivellering in de omgangsvorm betekende absoluut geen verlies aan gezag. Zo leer je dat gezag zich niet manifesteert in uiterlijke omgangsvormen. En dan was er de heer Ligtenstein. Onvergetelijk!! In de eerste klas wijdde hij ons in in de wereld van de klassieke mythologie. Ver voor uitvindingen als aanschouwelijk onderwijs, participerende didactiek etcetera, wist hij ons beeldend verhalen over te dragen die nooit meer vergeten kunnen worden. (Van hem is overigens de opmerking: "Ik pedagogisch doen? Nee hoor, ik doe niet mee aan dat slap gedoe.") Staande tegen het schoolbord, de armen wijd uitgespreid, een gezicht vol kommer en kwel: Atlas. Achter in het klaslokaal, bewegingen makend die aan een spelletje koekhapen deden denken: Tantalos. Zigzaggend tussen leraarstafel en schoolbord om de maritieme problemen van Odysseus te demonstreren. Zelden heb ik zo'n verslagenheid ervaren toen na een vakantie (ik meen een paasvakantie) zijn overlijden aan ons werd meegedeeld. De andere herinnering, 1968. Oud-leerlingen worden ingedeeld in cohorten. Een cohort is een eindexamenjaargang. Hoewel degenen met wie ik in de eerste klas was begonnen en die de rit in 6 jaar hadden voltooid in 1967 afzwaaiden bereikten velen van mijn klasgenoten in 1968 de eindstreep. Ik had in 1967 na een toch al ongebruikelijke school"carrière" aan het eind van 5 alfa de school verlaten. Door een reeks toevalligheden rolde ik in een aanstelling bij het orkest van de musical Anatevka. Daardoor raakte ik het contact met "mijn" klas in hun eindexamenjaar kwijt. Eén keer nog zou ik er dichtbij komen: destijds kende ons gymnasium nog de Promotie. Naar ik meen was die van 1968 de laatste in de oude vorm. Dat was de dag van president-curator, burgemeester Wytema. In zijn dictie, stemgeluid en woordkeus verklankte hij alles wat een gymnasium nog verheven en elitair deed lijken. Nog herinner ik mij de woorden waarmee hij destijds de nieuwe rector, de heer Parigger, welkom heette: "Salve rector, iterumque salve". Welke nieuwe schoolleider wordt tegenwoordig nog zo ontvangen? De promotie van 1968 dus. Ik zat achter in de aula, en daar vooraan stonden ZIJ. Degenen voor wie ik ontzag had vanwege het gemak waarmee ze wiskunde-probleempjes oplosten die voor mij onbegrijpelijk waren. Maar ook degenen die ik nooit als mijn intellectuele meerderen had beschouwd. Van nu af aan zouden ze dat formeel altijd wel zijn. Deze pijnlijke constatering moest ik wel even wegslikken! Mijn musicalbaan gaf me een alibi om de hele cyclus van examenfeesten aan mij voorbij te laten gaan. Dit bespaarde mij verdere

pijnlijke ervaringen, in meer dan één opzicht. En dan meld je je, jaren later, voor een reünistendag aan de Bergerhout. Na veel aarzeling heb je op je aanmeldingsformulier 1968 geschreven. Je noemt je naam bij de receptie. Welk jaar? wordt gevraagd. In een flits trekt de aula-ervaring van zomer 1968 aan je voorbij. Je kijkt op en je ziet een gezicht met een vraagteken voor je. En dan hoor je jezelf zeggen: 1968!

Menno Boetes

1979

Deze maand exact 20 jaar geleden deed ik eindexamen. Het was warm, de aula zweette. Wie klaar was met de opgaven, sloop zo stil mogelijk over het krakende parket naar buiten.

Enkele weken later was het weer vol in dezelfde aula. Dit keer voor de feestelijke uitreiking van de diploma's. Sommigen verschenen in blazer met das of in chique jurk, anderen droegen hun alledaagse kleding: spijkerjack (met of zonder opdruk) en wijde broek en legerkistjes. Ikzelf had - het is me nog lang nagedragen - mijn mooiste leren jack met dito broek aan. De bloemen die ik ontving, gooide ik met gevoel voor theater naar mijn ouders, die op het balkon zaten. Het werd een prachtige zomer.

Nog vaak denk ik terug aan die aula. Meer nog dan de klaslokalen was dát de plek waar het schoolleven vorm kreeg. Ik stond er voor het eerst voor publiek met m'n eerste band tijdens de eerste Music-In. Als ik spijbelde, kwam ik nogal eens in het Interpreshok onder het podium. En in het laatste jaar stond ik drie keer op de Bühne, in het voorprogramma van destijds illustere bands die de Autoi-avonden kwamen opluisteren. Ik herinner me dat we ook film-avonden hadden. Ik zag Easy Rider, het concert van de Stones in Hyde Park (we hadden een progressief Autoi-bestuur in die dagen). De Aula, ik kreeg er m'n eerste zoen, er was een vechtpartij bij de voordeur tijdens een schoolfeest. Veel herinneringen.

Die Aula is vannacht afgebrand. Vanochtend kon ik de drang niet weerstaan de ravage te bezoeken. Wat een chaos, wat een trieste aanblik. Soppend door drijfnatte koolmodder keek ik dwars door het dak naar de grijze hemel. Alsof er een bombardement had plaatsgevonden. Het tafereel bezorgde me een brok in de keel.

Het is misschien vreemd een In Memoriam te schrijven voor een ruimte, voor een gebouw. Maar met de aula zijn er vannacht vele herinneringen in vlammen opgegaan. Niet alleen van mij, maar ongetwijfeld van vele (ex-)leerlingen van voor én na mijn tijd. Ik ben ervan overtuigd dat velen geschokt zijn door het verlies van deze aula. Het 'sumus inter nos'-gevoel uit de schoolhymne zal sterk zijn. En de 'flos Almariae', ach die zal gerust weer bloeien. Maar de groep mensen die dezer dagen wat vaker aan het Murmellius zal denken dan gewoonlijk, is groter dan die van alleen de huidige leerlingenpopulatie en de docenten. Ik hoop dat dat besef het bestuur, de leerlingen en docenten motiveert en deze teleurstelling wat lichter zal maken.

Ik wens u allen daarbij veel sterkte en succes.

Peter van Vleuten

Examenjaar 1979

Morgen gaan we naar Zandvoort
Dan halen we eerst het huisje uit de loods
Want verleden jaar waren we ook in Zandvoort
Ik hoop dat we volgend jaar weer gaan!

Peter Bergsma

Refrein slotkoor gymnasiumrevue (1929)
Denk steeds met eerbied aan 't Gymnasium,
Zes jaren slechts gaan gauw voorbij,
Klassieke geest drukt toch voor goed zijn stempel
Op 't leven dan van U en mij.
Laat ons die geest dus blijven eeren,
Gedachtig aan dien mooien tijd
En 't groote voorrecht steeds waardeeren,
Uw lof verspreik ik wijd en zijd.

tekst de heer Wichers (oud-leraar) en de dames Conijn (oud-leerlingen).

EEN GESPREK

Bij het passeren van een der pilaren, die ons geliefd schoolgebouw rijk is, vloog er vorige week, met vrij hoge snelheid iets tegen mijn benen op. Mijn blik op de grond richtend, ontwaarde ik na enige tijd: Een Eersteklassertje. Deze wezentjes, waarvan ieder jaar weer een nieuwe aflevering verschijnt, worden gekenmerkt door het kleine postuur dat hen eigen is.

De mannetjes onderscheiden zich, behalve door het feit, dat ze doorgaans kleiner zijn dan de wijfjes, door hun traditionele dracht, onder andere bestaande uit korte broek en uilebril. Door dit laatste wist ik dan ook vrij gauw, dat ik daarmee te doen had. Hoewel ik dit jaar reeds op enigen van hen getrapt had, was dit de eerste die ik van dichtbij bezag. Hij scheen enigszins verdoofd te zijn, maar na hem in zittende houding tegen de muur geplaatst te hebben, kikkerde hij vlug op. Hij sloeg de oogjes op en sprak met trillende stem de woorden, die kenmerkend zijn voor hen, die buiten westen zijn geweest: "W-w-w-wa-a-a-waar b-b-e-ben ik-k-k-?"

Langzamerhand scheen hij de situatie door te krijgen, want hij keek me met in grootte toenemende ogen van achter zijn brilletje aan en zei, nog hevig stotterend: "Z-z-a-zal U he-het n-niet te-tegen d-d-de b-bo-bovenmeester z-z-e-e-zeggen?" Het knaapje was zijn prae-gymnasiale periode blijkbaar nog niet geheel te boven.

"Nee hoor", sprak ik geruststellend, "maar het is niet de bovenmeester die hier het hoogste gezag pleegt uit te oefenen, maar de rector!" Dit was echter te veel voor hem, want hij keek me even met verschrikte ogen aan en zakte toen onderuit. Gelukkig herinnerde ik me juist gefourageerd te hebben en met de hoop hem weer tot actie te kunnen brengen, vroeg ik of hij een dropje wilde. Dit scheen inderdaad het geval te zijn, want hij reageerde heftig door overeind te gaan zitten en een greep in het zakje te doen, dat ik voor zijn neusje hield. Hij nam er meteen maar drie. Ik deed echter of ik niets gemerkt had en vroeg, nadat hij enige tijd met welbehagen smakkende geluidjes had voortgebracht, waarom hij zo'n haast had.

Hij staarde geruime tijd peinzend voor zich uit en, na nog een dropje genomen te hebben, zei hij: "nou, we waren aan het verstoppertje spelen in de gang, toen er opeens een vent aankwam en toen ben ik heel hard weggelopen en toen ben ik verdwaald en toen liep U tegen mij op, en ik had net zo'n goed plaatsie!" Ik zei, dat hij wel "jij" mocht zeggen tegen me, me te laat bedenkend dat dit weer een nieuwe slag voor hem kon betekenen, maar het viel mee. Ik legde hem uit tegen wie je "je" en "jij" mocht zeggen, waarvoor ik een dankbare blik in ontvangst mocht nemen. Door te informeren hoe hij het op het Murmellius gymnasium vond, zette ik het gesprek voort. Natuurlijk had hij er geen flauw benul van, wat het begrip "Murmellius Gymnasium" inhield en daarom legde ik gewillig uit, wat beide woorden betekenden. "O, dan is Murmellius zeker die kerel van steen in de hal!" riep hij opgetogen uit. De gelijkenis van een maakte Griekse krijger, met de geëerde Murmellius schokte me diep en ik wees hem dan ook duidelijk op deze grote fout. Hij begon toen echter een beetje te snotteren en daarom gaf ik hem nog maar een dropje. Nu stelde ik nogmaals de vraag, hoe hij het op school vond. Weer dacht hij enige tijd na. "Tja", sprak hij bedachtzaam, "ik vind het eigenlijk wel moeilijker dan mijn vorige school, maar de juffrouwen vind ik wel lief hoor!" voegde hij er vertrouwelijk aan toe. Hoe het schoolleven hem hier verder beviel, heb ik niet vernomen, aangezien de onverbiddelijke bel ons gesprek verstoorde. Ik hoop hem nog eens te zien, de kans is echter gering, je ziet ze zo licht over het hoofd....

Roelof van Gelder

De hanwoop

O, Girp van kolle varpen,
vol gest en alimijn
en sonderboene glarben
waarom moest dit zo zijn?

Wee, wee, de braze daspelsnees,
die Woerd heeft neergeprost,
zodat van krip en keilenees
de grakels zijn verkorst!

Ga heen, ga heen, gij Zebeloen
o, had ik maar een brust,
dan was geen nasp, noch wril, noch vloen
gestibberd op damost.

Vervloekt, vervloekt, van gierenonder
ook zelfs het halingbeest
want alleen gij zijt, o sjabronder
de oorzaak van dit draam geweest.

R. v. G. (Interpres, juni 1965)

Hoewel mijn gymnasiumtijd ver achter me ligt -ik heb in 1965 eindexamen gedaan- heb ik nog vrijwel dagelijks profijt van mijn opleiding. Dat heeft natuurlijk te maken met mijn bezigheden: ik oefen sinds jaar en dag het nobele vak van docente Italiaans uit. Ik tracht op de universiteit studenten warm te maken voor de Italiaanse taal. Dat heeft meer voeten in de aarde dan je denkt: volgens Bartjes zou iemand die zich voor de studie Italiaans inschrijft geïnteresseerd moeten zijn in taal in het algemeen en de Italiaanse taal in het bijzonder. Daar nu is zelden sprake van. De studenten bestaan uit meisjes en anderhalve jongen die meestal geen benul van taal hebben en daarbij flinke lacunes in hun algemene ontwikkeling vertonen. Ze gaan Italiaans studeren, omdat ze nu eenmaal IETS moeten doen en denken dat Italiaans niet moeilijk is. Aangezien voor een talenstudie de gymnasium-eis sinds jaar en dag is afgeschaft heeft van de twintig studenten die zich jaarlijks voor Italiaanse Taal- en Letterkunde aanmelden dan ook vrijwel niemand gymnasium gedaan. Dat heeft uiteraard consequenties voor het onderwijs, niet alleen op het gebied van taalvaardigheid, maar ook op het gebied van literatuur. De gemiddelde student weet niets van bijvoorbeeld stijlfiguren, van rijm- met uitzondering overigens van alliteratie- of van mythologie.

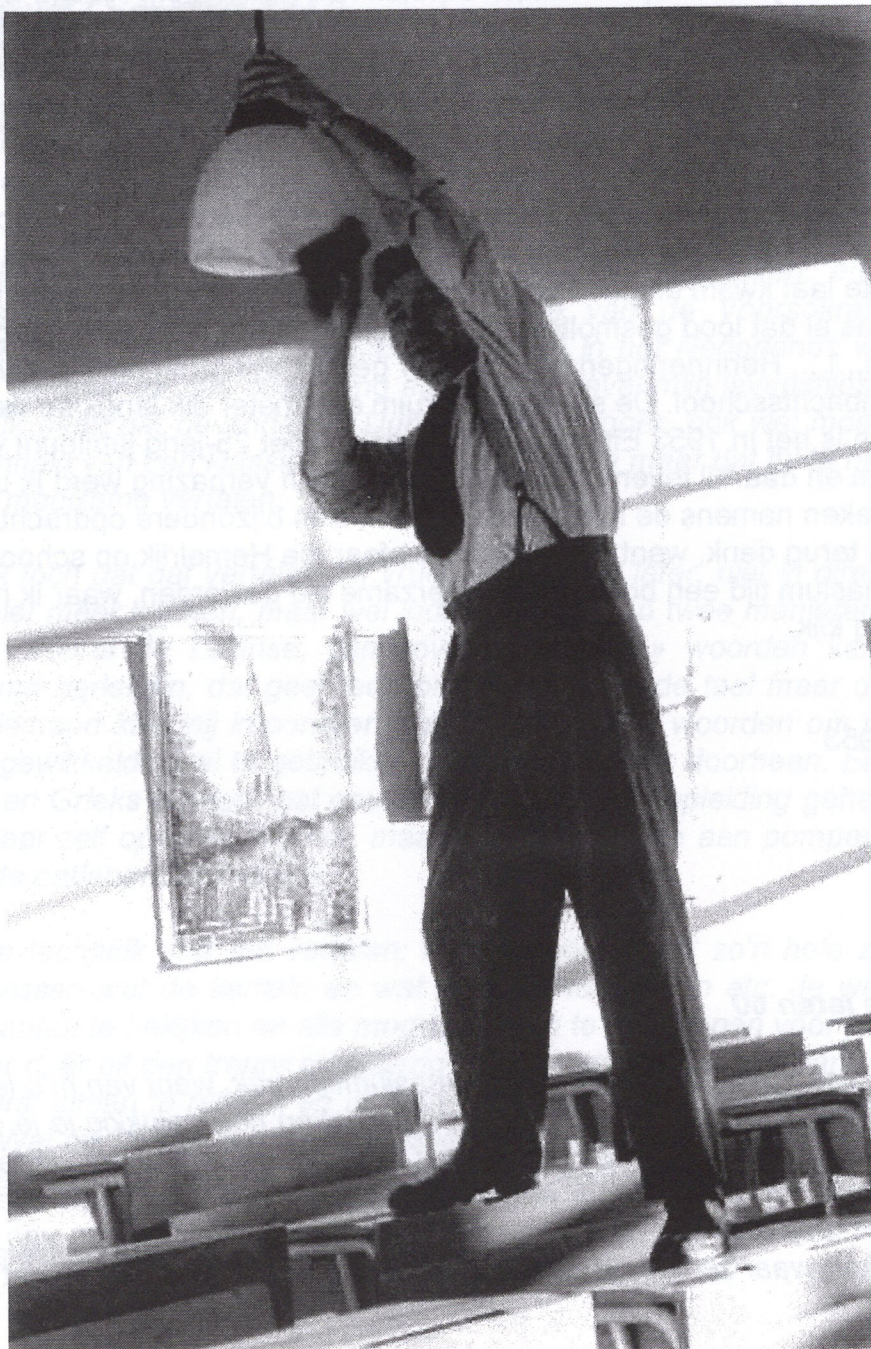
Nu wil ik niet beweren dat het zonder gymnasiumdiploma onmogelijk is om de studie Italiaans tot een goed einde te brengen, maar mét heeft ontegenzeggelijk grote voordelen. Ik herinner me bijvoorbeeld het vak historische taalkunde: grosso modo de ontwikkeling van het Latijn naar het Italiaans. Ik vond het een bijzonder leuk vak, omdat ik de ontwikkeling van begin tot eind kon volgen en het vak zo voor mij een feest der herkenning werd. Nu nog tracht ik bij twijfel over de juiste uitspraak van bijvoorbeeld de o mij de oorsprong van een woord te herinneren. Ook weet ik vaak nog waarom het ene Italiaanse woord er zus is komen uit te zien en het andere zo. Voor de modale student van nu is historische taalkunde echter dode materie. Het vak wordt dan ook veelal beschouwd als ballast, als een 'stampvak', waarbij allerlei zaken stomweg uit het hoofd moeten worden geleerd.

Ook wat het begrijpen van woorden en het leggen van het juiste woordaccent betreft is een gymnasiumopleiding nooit weg: woorden van Griekse oorsprong -en dat zijn er duizenden- hebben soms een afwijkend accent. Aangezien vrijwel niemand weet welke woorden van origine Grieks zijn en welke niet geeft dat tegenwoordig problemen. Ik geef een voorbeeld. Bij een bepaalde groep meer dan tweelettergrepige 'Griekse' woorden ligt het accent op de antepenultima (geen hond trouwens die weet wat dat is, maar dit terzijde); vandaar dat je tegen analisi geen anaaliezie zegt maar análizi en tegen catalogo katálogo in plaats van kataalogo. Voor het bepalen van het geslacht van sommige substantieven is het eveneens handig om te weten welke de achtergrond ervan is. Als je weet dat drama uit het Grieks komt, dan is het gemakkelijker om te onthouden dat het tot de categorie mannelijke woorden op -a behoort, met alle bijbehorende verschijnselen van dien.

Dat studenten geen klassieke talen 'in hun pakket hebben' plus worstelen met het Nederlands, stelt me bij de uitleg van de grammatica soms voor problemen. Van ontleden bijvoorbeeld hebben ze geen kaas gegeten. Zelden weet er iemand wat het verschil tussen een hoofd- en een bijzin is, laat staan dat iemand weet of een bijzin causaal is of temporeel. Het verschil tussen wijzen en tijden kent- op die anderhalve gymnasiast na niemand en evenzovelen hebben gehoord van de conjunctief of weten wat een suffix is. Grammatica wordt dan ook vaak vervelend gevonden en oninteressant. Dat is voor mij moeilijk te begrijpen, want dankzij mijn gymnasium- en niet te vergeten mijn opvoeding vind ik grammatica juist leuk. Gelukkig is er bijna ieder jaar wel een student die wél de finesses van een bepaald (grammaticaal) fenomeen wil weten- dat is overigens vrijwel altijd een gymnasiast- en die leg ik hem dan maar uit in de pauze. Ik spin daarbij van tevredenheid: eindelijk de (voor mij) normale terminologie, zonder dat ik 19 paar wenkbrauwen van wanhoop de lucht in zie schieten. Overigens ben ik er sinds kort toe overgegaan de studenten op het eerste college een lijstje termen te geven, met het Nederlandse equivalent

ervan. Veel verschil maakt het niet, want als je niet weet wat een bijwoord is begrijp je ook niet wanneer er sprake is van een avverbio. En ik weiger om Nederlandse grammatica te geven. Wat ik met dit stukje heb trachten duidelijk te maken is dat het bezit van een gymnasiumdiploma extra's biedt die een ander diploma niet biedt. Ik ben in ieder geval dolblij met mijn gymnasium-alfa.

Sophie J.M. Josephus Jitta
Amsterdam

W. Joosten, amanuensis van 1957-1972

Herinneringen...

... Autoi Esmen, Saepissime avonden, Luilakwandeling, kersen eten tevoren in de Bedriegertjes in Bergen, grote schoolavonden, Keyman, Dorgelo, Jet van Amerongen, Smith en Visser, vele namen schieten door mijn hoofd. Herinneringen worden weer levend, zeker na het inzien van oude fotoboeken. Het belang van fotoboeken is hiermee weer eens bewezen...! Het eerste naoorlogse toelatingsexamen voor het Gymnasium. Wat een spanning en toch geen volledig examen: Aardrijkskunde en Geschiedenis werden niet afgenomen en de examenplaats was in de toenmalige Handelsschool in de Brillesteeg, ergens tussen de Laat en de Oudegracht... De reis naar school ging met Bello van Bergen naar Alkmaar en terug. In Koedijk was een tussenstop. Daar moest Bello weer op stoom komen en dat was voor ons gelegenheid om stoer even naast de wagon mee te rennen voor je weer op de houten banken kon neerzigen. Klas 1a was voor de buitenleerlingen, van heinde en ver, van Schagen tot Uitgeest, en klas 1b voor de stadsleerlingen, gezonde rivaliteit onderling. Natuurlijk word je lid van de Schoolvereniging en natuurlijk ga je naar de Saepissimé avonden, geen disco maar grammofoonplaten van Victor Silvester tot Duke Ellington en Benny Goodman en Malando met zijn Tango-Rumba orkest... Over Alewijn Visser, eerst de horlogeketting oprollen daar het horloge op, dan pas kon de les beginnen. Maar ook het enthousiasme waarmee Ligtenstein kon vertellen... De rectorskamer waar je met lood in je schoenen naar toe moest als je uit de klas werd gestuurd, wat wel eens gebeurde, of te vaak te laat kwam omdat de spoorbomen dicht waren of de bus te laat. Maar als je de deur uitkwam was al dat lood gesmolten! Hij gaf je een uitbrander, geen opdonder, hij wist je in je karakter te raken,,...! ... Herinneringen aan de door gebrek aan brandstof gedwongen evacuatie naar de Ambachtsschool. De sneeuw lag ruim een meter dik langs de weg, dat was de winter van 1946... Dan is het in 1953 Eindexamen, maar ook het 25-jarig jubileum van Hemelrijk als rector van het Gym en daarbij tevens zijn afscheid. Tot mijn verbazing werd ik uitverkoren om hem te mogen toespreken namens de hoogste 3 klassen, Een bijzondere opdracht vind ik dit ook nu nog als ik hier aan terug denk, want mede door de sfeer die Hemelrijk op school wist te brengen is mijn Gymnasium tijd een boeiende en leerzame tijd geworden, waar ik met dankbaarheid op terug kijk.

Wouter van Gelder 1953

Herinneringen uit de jaren 60

Ik kan me niet zo heel veel herinneren van m'n gymnasiumtijd, gek, want van m'n lagere schooftijd herinner ik me veel meer. Misschien heeft het ermee te maken hoe gelukkig je je ergens voelt en ik weet wet dat ik in de puberteit met m'n neus op het feit werd gedrukt dat ik verlegen en stil was zodat het sociale gebeuren in de klas voor een deel aan mij voorbijging. Bovendien hebben bijna al die 6 jaren zich afgespeeld in een roes van stille verliefdheid, eerst op Jan van der Meulen en later op Hans Hartsuiker, waar ze overigens nooit iets van geweten hebben en dat was misschien maar goed ook.

Ik denk met plezier terug aan de volslagen chaotische lessen natuurkunde bij Fuhri Snethlage, die schat, als hij zich weer eens verslapen had en paniekerig een rol beschuit zat te verorberen in de klas omdat z'n ontbijt er bij ingeschoten was, z'n hoofd volgeplakt met snippers krantenpapier ('dat desinfecteert') omdat hij zich onderweg in de trein had moeten scheren.

.... de beste herinnering heb ik aan de lessen van meneer Opstelten, en het enthousiasme waarmee hij ons kennis liet maken met de filosofie van de Voorsokratici: Anaximandros, Anaximenes, Herekleitos, Pythagoras enz. Dat lazen we in het Nederlands waardoor de inhoud van zo'n geschrift eindelijk tot ons doordrong en in ieder geval mijn levensfilosofie voor een groot deel gekleurd is. Ik denk dat de anderen, Durieux en Parrigger, ook wel moeite hebben gedaan om ons de schoonheid van een klassieke tekst te laten inzien maar dat lukte niet ten volle denk ik, door dat eeuwige moeizame vertalen.

Overigens denk ik toch dat dat vertalen z'n vruchten afwerpt later, niet in direkte zin, want ik zou het nu absoluut niet meer kunnen, maar wel indirekt en wel op twee manieren. Ten eerste dat je de stam, en dan vooral de Latijnse, van zoveel «moeilijke» woorden kent en daardoor de grondbetekenis kunt herleiden, dat geeft een prettig inzicht in de taal maar dat geeft je bovenal zelfvertrouwen: niemand kan mij imponeren door me met dure woorden om de oren te slaan of ondoorzichtige, ingewikkelde taal te gebruiken, daar prik ik gelijk doorheen. En dat komt door die kennis van Latijn en Grieks en door het gevoel dat je de beste opleiding gehad hebt die er maar was, niet om je daar zelf op te beroemen, maar om anderen die aan pompeuze woorden status en macht menen te ontleen te doorzien.

En ten tweede de techniek van het vertalen: dat je woordjes uit zo'n hele zin bij elkaar moest scharrelen en uitvissen wat de kernzin en wat de bijzinnen waren etc. Je werd gedwongen om zo'n zin van alle kanten te bekijken en alle mogelijkheden te overwegen vóór je hem daadwerkelijk kon vertalen. Door dáár uit den treure mee bezig te zijn werd dat als het ware een tweede natuur: om problemen eerst uiteen te rafelen en tot hun essentie terug te brengen en er zo een heldere kijk op te krijgen. Wat mij betreft is dat een (misschien onbedoeld) effect geweest van het vertalen waar ik in m'n leven veel aan heb gehad en waar ik heel dankbaar voor ben!

Yolanda Eveleens eindexamen 1969

